

WWW.DEVINCAN.SK

DEVÍNČAN

Noviny pre každého Devínčana • zdarma • december 2020 • Ročník XVIII • Ev. č. 5801/19

Devín takto, pred tridsiatimi rokmi...

Novembrové dni dnes automaticky so sebou prinášajú spomienky na Nežnú a pripomínanie si udalostí z Novembra 89. Nečudo. Dianie počas týchto dní výrazne zmenilo životy nás všetkých – nielen životy „priamych účastníkov“, ale aj životy budúcich generácií Slovákov, Čechov a vlastne všetkých obyvateľov vtedajšieho Ostbloku. Mnohé záznamy z tých pohnutých dní sú z Devína. Logicky. Veď, ktoré iné miesto na Slovensku, tak nádherné, tak fotogenické, tak známe a tak významné, žilo doslova nalepené na ostnatý drôt Železnej opony ako Devín? Prepáčte, viem, že to s tým lokálnopatriotizmom občas preháňam, no jednoducho, tak to cítim ☺. A zrejme nebudem sama, keďže Devín – pri ohliadnutí sa do histórie – ako magnet priťahoval rôzne významné osobnosti. Dnes ma však ku spomínaniu priviedol sused Maroš svojim článkom, ktorý nájdete vnútri tohto čísla. Hoci v ňom nespomína na rok 89. Pripomína rovnako dôležité udalosti spred tridsiatich rokov, teda z roku 1990. Možno ste mnohí o nich ani nevedeli, alebo si ich už nepamätáte, ale pre Devín dôležité sú. V tom roku totiž vznikla (nielen devínska) obecná samospráva. V podobe, ktorá s drobnými úpravami funguje dodnes. Kvetnato sa hovorí, že občanom bola zverená správa vecí verejných do ich vlastných rúk. V praxi to vyzerá tak, že chodíme každé 4 roky k volebným urnám a vyberáme si spomedzi seba zástupcov, ktorým veríme, že to, čo majú vo svojej správe, budú pre Devín spravovať podľa najlepšieho vedomia i svedomia. Profesor Chovan bol jedným z partie našich historicky prvých deviatich poslancov. Partie pionierov v pravom slova zmysle. Nielen oni, my všetci sme sa začali učiť, ako v tej novonadobudnutej demokracii vlastne žiť. O veciach, dovtedy nalinkovaných a zhora nariadovaných partajou a jej súdruhmi sa odrazu rozhodovalo zdola. Veľa bolo treba zabezpečiť. Napríklad udržať chod škôlky a školy – a pamätáte si, že už vtedy sme mali pendlerov? Školákov z Devína bolo málo, takže sa

o školu delili s deťmi z Devínskej Novej Vsi. Ranný autobus porozvážal žiakov I. stupňa od nás do Devínskej a naopak, žiakov II. stupňa z Devínskej ku nám. Novozriadený miestny úrad si hľadal priestory i úradníkov, dôležité bolo udržať autobusovú dopravu – veď naša 29-ka jazdí do Devína od r. 1948! Hľadal sa spôsob ako chrániť prírodu, dovtedy paradoxne chránenú ostnatým drôtom, ako zabezpečiť aspoň minimálnu ambulanciu lekárov, riešilo sa osvetlenie, plynofikácia, kanalizácia, zariaďoval a do prevádzky sa uvádzal vtedy nový Dom kultúry. Bolo toho treba riešiť neúrekom. Za pochodu, často „na kolene“ – učiť sa v každodennej škole života sme sa museli všetci. Žiaľ, nevyhli sme sa ani školáckym chybám, následky ktorých pociťujeme dodnes. Z tých by sme sa mali poučiť a určite na ne v pravej chvíli nezabúdať. Ale, veď čítajme a spomínajme. Spomínajme však radšej na množstvo dobrých vecí, ktoré pre Devín naštartovala táto doba a ktoré sme pred 30 rokmi prežívali – na nadšené stretnutia VPN (Verejnosť proti násiliu), na zrazu slobodné prechádzky po nábřeží Dunaja i Moravy, na prvé kúpanie v nich, na splavy, na prvé kontakty s dovtedy zamrežovanými susedmi, na prvých turistov z celého sveta, na možnosť slobodne si „otvoriť hubu“, na... Na čo si spomínate vy, milí susedia? Verím, že na množstvo dobrých vecí, či už z minulosti, alebo prežívaných v Devíne aktuálne. Jedno, či ste Staro a či Novo-Devínčania. V tento čudný rok potrebujeme dobrých spomienok i dobrých novôt všetci veľa na to, aby ich sila porazila hroziace vírusové chmáry nad blížiacimi sa Sviatkami. Cesta nastúpená v Devíne pred 30 rokmi je dobrá. Vieme si pomáhať, spolu riešiť problémy, spolu sa tešiť i podržať sa v ťažkých chvíľach. Skrátka, spolu precíťovať čaro Devína i život v ňom. Všetkým nám prajem krásne Sviatky a veľa radosti a pojoja, priatelia.

Luba Kolková, starostka,
foto Matej Patka

PONORY DO DEJÍN DEVÍNA

AKO SA ŽILO V DEVÍNE V ČASOCH MINULÝCH ALEBO MAGICKÝ MESIAC DECEMBER

Mesiac december je v rámci roka magickým mesiacom, najbohatším na obyčaje, tradície a sviatky. Začína sa menami ako Barbora, Mikuláš či Lucia a pokračuje vianočnými sviatkami a Silvestrom. Zalistujme si teda v kronike Devína a pozrime sa, ako prežívali magický december starí Devínčania.

Rôzne výročné obyčaje, ako ich poznáme z posledných storočí, majú za sebou dlhú cestu vývoja – od formovania prvých kultov a obradov až po mágiu. Až používanie kalendára ich zafixovalo do rôznych mesiacov a dní, rešpektujúc prírodný cyklus, čím sa prispelo k ich relatívnej trvanlivosti. Väčšina výročných obyčajov bola zaradená do jesenného a zimného obdobia, keď roľníci ukončili svoje práce a z voľného priestranstva sa stiahli pod strechy domov. Zimné obdobie vytváralo podmienky pre vzájomné stretávanie sa i čas na obyčaje.

Napriek zmenám oproti spôsobu života predchádzajúcich generácií sa ešte i dnes mnohé obyčaje zachovali a dodržiavajú sa. K nim patria napríklad mená Barbora (4.12.), Mikuláš (6.12.), Lucia (13.12.), obdobie adventu, príprava na Vianoce a samozrejme Štedrý deň (24.12.)

S menom BARBORA sa spája zvyk dávať čerešňové vetvičky do vázy s nádejou, že do Vianoc rozkvitnú. Ak halúzky ich majiteľom rozkvitli, čakalo ich veľa šťastných dní.

Sv. Barbora je patrónkou baníkov a pracovníkov v kameňolomoch, preto si ju Devínčania uctievali aj bohoslužbou s poďakovaním za jej ochranu, lebo mnohí z nich pracovali v devínskom kameňolome.

Druhý predvianočný sviatok je spojený s menom MIKULÁŠ. Jeho symbolom sa stal už v IV. storočí biskup pôsobiaci v Malej Ázii (Myre). Pre svoju obetavosť a zmysel pre spravodlivosť si získal obľubu medzi najširšími vrstvami obyvateľstva Byzantskej ríše. V nasledujúcich stáročiach sa jeho postava stala námetom na množstvo legiend a zvykov. Najznámejším, ktorý pretrval do dnešných dní, je rozdávanie darčiekov pre deti ako odmena za ich poslušnosť počas celého roka. K postavu Mikuláša neskôr pribudli aj pomocníci, ktorí sa stali symbolmi dobra a zla – anjel a čert. Devínčania si sviatok sv. Mikuláša uctievali tradične svätou omšou, lebo bol patrónom lodníkov a je známe, že takmer v každom devínskom dome žil aspoň jeden lodník. Mnohé rodiny trávil na vodách Dunaja celé mesiace a ich plavby často mierili až k Čierne moru. Za šťastné návraty z plavieb sa potom ďakovalo a patrične oslavovalo.

Tretím sviatočným dňom magického mesiaca december je meno LUCIA. Nakoľko sa dni stále krátia a tma prichádza skoro, vzniká väčší priestor pre mágiu. Tento deň je vraj dňom stretávania bosoriek a pred ich zlom mal vraj domáчих ochrániť cesnak.

Mladé dievčatá oblečené v bielom chodili po domoch a husím kridlom mlčky vymetali z rohov domu všetko zlé – choroby, nedostatok i nešťastie.

Na Luciu si dievčatá písali na dvanásť lističkov mená nádejných ženichov a každý deň jeden spálili. Ktorý ostal na Štedrý deň posledný, ten sa mal stať ich manželom.

Jednou z pranostiek na Luciu bolo, že podľa toho, aké je počasie deň po dni od Lucie do Vianoc, také bude v nasledujúcich mesiacoch budúceho roka.

Áké zvyky sa na Luciu tradovali v Devíne, žiaľ nevieme, neuvádzajú ich kroniky, ani spomienky Devínčanov. Určite sa však deň po Lucii začínali piecť vianočné oplátky a sladké pečivo, kde nesmeli chýbať medovníčky, zázvorníky, makovníky a orechovníky.

A príprava na najkrajšie sviatky roka bola vždy spojená s príjemnou rodinnou atmosférou.

Symbolom Vianoc je už tradične vianočný stromček, pod ktorým často nachádzame aj betlehem, pripomínajúci atmosféru miesta narodenia Ježiška. Viete, že prvá písomná zmienka o vianočnom stromčeku pochádza z nemeckých Brém okolo roku 1570, ale až v 18. storočí prekročil tento symbol Vianoc hranice Nemecka a dostal sa takmer do celého sveta vrátane Slovenska?

A ako sa vianočné sviatky roka svätli na Devíne? V rokoch pred 2. svetovou vojnou tu žila pestrá skladba obyvateľstva, rodiny rôznych národností – nemeckej, českej, chorvátskej, maďarskej i talianskej. Po vojne pribudli obyvatelia z rôznych krajov Slovenska a každý si zo svojich domovov priniesol zvyky zdedené po svojich predkoch. Táto zmes národností sa odrážala aj na obsahu jedálnička štedrovečernej večere.

Polnočná omša sa vždy konala v našom kostole za prítomnosti ľudobníkov, ktorí hrali koledy pred kostolom a vítali mládenčov, prichádzajúcich do kostola s veľkou vysvietenou hviezdou.

Vianoce sú sviatky pokoja, mieru a lásky a také želám vám všetkým, ktorí čítate tieto riadky.

Pavla Rumanovská

30 ROKOV DEVÍNSKEJ SAMOSPRÁVY

Rok 1989 bol v našich dejinách medzníkom, keď sme sa nadýchli slobody a začali písať novú históriu. Ale práve nasledujúci rok 1990 bol tým zásadným, keď sa začali diať zmeny, o ktoré sme bojovali a preveroval nás zo skúšok z demokracie, na ktoré sme sa ešte nestihli celkom pripraviť. Na toto obdobie si spomína jeden z prvých členov devínskej samosprávy – Martin Chovan.

Devín je mimoriadne miesto, ktorého genius loci je tak silný, že sme si zvykli o ňom hovoriť ako o mieste s celonárodným významom. Dlhodobá história Devína je všeobecne známa, spomínajú sa Kelti, Rimania, Slovania, Nemci, Maďari. V dvadsiatom storočí prešiel Devín výraznými zmenami, stal sa súčasťou Československa, ale neskôr bola časť obyvateľstva vystáhaná a nahradená novými ľuďmi. Významne to otriaslo duchom tohto miesta. A potom sa z Devína stala izolovaná pohraničná obec. Ešte aj v osemdesiatych rokoch minulého storočia bol obohnaný plotom s ostrými drôťmi, vojaci - pohraničiarci s vličkami a samopalmi hliadkovali na hraniciach, alebo sledili v strážnych vežiach a búdkach.

Do roku 1989 patril Devín k Obvodnému národnému výboru Bratislava IV v Karlovej Vsi. Koncom roka 1990 boli prvé voľby starostu a poslancov do Miestnej časti Bratislava – Devín. Možno to považovať za zásadný zlom v riadení obce a za mimoriadnu príležitosť vziať si spravovanie svojich vecí do vlastných rúk. Bola tu možnosť v tomto mimoriadnom, prírodnom, historicky a kultúrne významnom prostredí vytvoriť súdržné spoločenstvo ľudí. Ľudí, ktorí bez ohľadu na to, či tu už boli, alebo sa prisťahovali, pochopia ducha Devína a v tomto zmysle sa budú zúčastňovať na jeho zveľadovaní.

Koncom osemdesiatych rokov dochádzalo všeobecne k vynútenému uvoľneniu autoritatívneho režimu a ľudia si mohli pomaly klásť požiadavky. V rokoch 1988 – 1989 bol Devínčanom predložený koncept Územného plánu zóny. Na Devíne fungoval Občiansky výbor (č. 76A), ktorý nakoniec spoločne s aktivistami občianskej iniciatívy Verejnosť proti násiliu vypracovali začiatkom decembra 1989 stanovisko k materiálu. V ňom sa vychádza z toho, že Devín je miesto špecifické svojou polohou, históriou, prírodou a má celonárodný význam. Zároveň má znaky zanedbaného pohraničného miesta. Silne rezonovala požiadavka vrátiť Devín Devínčanom a ich deťom a zároveň ho sprístupniť ako kultúrny drahokam Slovákom i zahraničným návštevníkom. V závere bolo vyslovené presvedčenie, že čoskoro dôjde k ustanoveniu samosprávneho orgánu obec Devín a najdôležitejšou úlohou bude vytvorenie nového konceptu územného plánu Devína. Na žiadosť Útvary hlavného architekta Bratislavy sme vo februári 1990 konkretizovali úlohy v 43 bodoch v troch skupinách – havarijné, krátkodobé, dlhodobé.

Po nežnej revolúcii a odstránení „železnej opony“ sme ožili. Na jar roku 1990 cez poslancov Verejnosti proti násiliu v Národnej rade sme žiadali osamostatnenie Devína (miestnu organizáciu VPN zastupoval Július Rosa), pozvali sme na Devín prezidenta Václava Havla, navštívili sme ministra kultúry Ladislava Chudíka a všade sme zdôrazňovali jedinečnosť Devína a jeho celonárodný význam. Stretli sme sa vždy s pochopením a podporou našich požiadaviek. Myslíme si, že aj tieto naše snahy pomohli vzniku samostatnej Miestnej časti Devín a viedli tak k voľbám do miestneho zastupiteľstva. Tie prvé sa konali na jeseň 1990. Starostom sa stal Ján Novotný, kandidát KSS a medzi deviatimi poslancami boli zvolení väčšinou kandidáti VPN a KDH – Mária Gajdošová, Martin Chovan, Ignác Kolek, Rudolf Latka, Peter Mikuláš, Reinhard Sukovský, Jozef Szlovinec, Janka Bartovičová a Lýdia Klepochová.

Od týchto volieb nastal čas pravdy. Malo a mohlo sa ukázať, akí naozaj sme, či vieme zmysluplne riešiť svoje problémy a vziať na seba zodpovednosť. Dlh sme sa učili, čo je to tá demokracia a moc nám to nešlo. Vo volených zastupiteľstvách to často škrípalo. Napriek tomu sa k mnohým predsavzatiam skutočne naplnili a dnešný Devín sa nedá porovnať so zanedbanou pohraničnou obcou pred tridsiatimi rokmi. Máme plyn, kanalizáciu, nové cesty, osvetlenie, dopravu, turistický ruch, opravené mnohé staré domy a postavené nové vily, máme medenú vežu na kostole, kultúru v Pivnici, máme spolky, môžeme sa kúpať v Dunaji, na lodi ísť do Hainburgu či do Bratislavy, máme vyčlenené pásma ochrany prírody, na Kobyle sa pasú ovce a kozy... Áno, veď ubehlo tridsať rokov a celé Slovensko sa zmenilo. Menili sa aj starostovia a poslanci a každý z nich sa v dobrom či v zlom zúčastnil na tvorbe nového Devína.

Ale využili sme dostatočne naše možnosti, urobili sme viac chýb, alebo sme boli prevažne úspešní? Teda môžeme byť spokojní? Stali sa nám veci, o ktorých sme ani nevedeli, že nám hrozia, vinníci neboli označení. Bývalí predstavitelia samosprávy urobili zásadné chyby, takže Devín je stále v nútenej správe. Moderný územný plán zóny celé roky čakal na schválenie, čo sťažovalo robiť pre Devín prospešné rozhodnutia. Schválili ho horko-ťažko len nedávno. Nevypracovali sme sa s niektorými čiernymi stavbami, ani sme sa neubránili v plnom rozsahu radovej zástavbe na začiatku dediny a ani novej výstavbe víl, ktoré naozaj nevyhádzajú z tradičnej architektúry v oblasti. Nemáme cyklistický chodník do mesta, lodenicu, roky nefungoval obchod s potravinami a nový sa len nedávno začal stavať, amfiteáter sme nerekonštruovali, ani nezbúrali. Máme mnoho ďalších nenaplnených predsavzatí. Devín sa príliš rýchlo takmer dvojnásobne rozrástol, ale medzi novými obyvateľmi je len málo nositeľov, či aspoň sympatičtancov s tradíciami pôvodných Devínčanov alebo ich potomkov, ktorí často opustili Devín. Je nepravdepodobné, že v krátkom čase sa podarí na Devíne vytvoriť spoločného ducha, pretože hodnotová orientácia obyvateľov je rôzna a vzniká tu veľmi heterogénne spoločenstvo. Navyiac nie je isté, či nevyruíme na Kobyle polovicu zdravého lesa a či to prežijú žaby a komáre. Hľadanie rovnováhy a stability bude nejaký čas trvať. Podarí sa uchovať genius loci Devína?

Verím v potenciál Devína a v schopnosti jeho obyvateľov spravovať si svoje veci lepšie. Želám Devínu mnoho ďalších úspešných rokov!

Martin Chovan

JASLE A KRÍŽ

Betlehemskej jasle na námestí a kríž na obnovennej veži devínskeho kostola tvoria žiarivé body týchto týždňov v srdci našej obce. Sú aj dvomi pólmi medzi narodením a smrťou Ježiša Krista. Už jasle, do ktorých ho matka po narodení uložila, boli z dreva a mali podobu kríža. Obe udalosti - i celý čas medzi jednou a druhou - majú spoločný a univerzálny odkaz: láska sa prejavuje obetou, dáva život tým, že život dáva a daruje ho druhému tak, že obetuje seba. Nemusí ísť vždy o jej vrcholný prejav, vyjadrený krížom. Láska zo svojej povahy znamená otvárať sa pre druhého, čo nemožno bez zabúdania na seba. Ale strácať znamená získavať. Lebo skutočne sám sebou sa človek stáva až vtedy, keď žije v srdci iného a iný žije v jeho srdci. „Kto si chce zachrániť svoj život, urvať si z neho čím viac len pre seba, stratí ho“, hovorí ten, čo sa narodil v jasiach a zomrel na kríži, „a ten, čo ho rozdáva, život napokon získa“. To je univerzálna a nie iba kresťanské pravidlo.

Do tohto kontextu sa žiada povedať pár slov o kríži. Hodne skôr, než mala takýto tvar šibenica, na ktorej bol popravený Kristus, kríž patril spolu s kruhom, štvorcem a trojuholníkom medzi základné a najhutnejšie symboly. Jeho ramená zahŕňajú štyri svetové strany - zakotvenie v priestore, ale aj štyri ročné obdobia - zakorenenie v čase. Vertikála, transcendentálna dimenzia každého človeka sa pretína s horizontálou, ktorá objíma blízkeho a celý svet. Kristovou obetou sa kríž stáva nielen rozlišovacím znamením kresťanov, ale symbolom absolútnej lásky. Každé znamenie možno aj zneužiť, ale to nič nemení na jeho podstate. Keď sa veriaci prežehnávajú, robia na seba znak kríža. Prstami sa dotýkajú čela, srdca a ramien, fundamentu človeka, jeho rozumu, citov a vôle.

Už dlhšiu dobu si všimám, že vo verejnom diskurze sa veľa hovorí o právach a slobodách jednotlivca, no málo o láske. Ale spravodlivosť bez lásky je krutá a život bez nej nemožný. Ak sa zo života rodiny, či spoločnosti, vytratí láska, stáva sa zvieracou kazajkou. A to chcú všetkým povedať dva symboly, žiariace v týchto dňoch v srdci našej obce. Aby bolo viac lásky...

Marián Gavenda

POĎAKOVANIE

Takže, milí priatelia, ako je dnes moderné vraviť - dali sme to! Celoplošné celoslovenské testovanie, výstižne nazvané Spoločná zodpovednosť. O Devíne môžem s plnou vážnosťou povedať, že zodpovedný je. Stáli sme pred neľahkou úlohou, ktorú sme opäť zase raz spolu zvládli v záujme nás všetkých. Chcem sa poďakovať všetkým zúčastneným. Testovaným, bez ohľadu na to, či prišli dobrovoľne kvôli sebe alebo kvôli certifikátu, za to, že strpeli všetku nepohodu spojenú s testovaním a otestovať sa dali. A čo povedať tímom zabezpečujúcim testovanie? Ťažko sa mi hľadajú slová. Ďakujem, boli ste skvelí, perfektní, výkonní, organizovaní, pohodoví, skutoční odborníci... Slová vďaka počúvame zo všetkých strán a počúvajú sa veľmi dobre. Viem ich len zopakovať, pridať vlastnú pokornú vďaka a s úctou sa skloniť pred vašimi výkonmi. Ako starostka pociťujem v takýchto prípadoch vždy takú sladkú, až medikóvu radosť pri srdci, že máme v Devíne takýchto ľudí.

Tak mi dovoľte pridať do obrovského balíka poďakovaní svoje ĎAKUJEM všetkým perfektným a trpezlivým dámam i pánom doktorom, všetkým flexibilným a ostrieľaným zdravotníkom i zdravotníčkam, našim zdatným a miestnych pomerov znalým administrátorom i administrátorkám, dobrovoľníkom a dobrovoľníčkam (pracovne láskavo označovaným ako pobežajúci ☺), našim profíkom prideleným z armády a z radov štátnej i mestskej polície, našim hrdým požiarnikom i požiarničkám, o ktorých sa vždy vieme oprieť, keď sa niečo zomelie, kolegom a kolegyniam na úrade, ktorí nás zabezpečili najbezpečnejšie ako sa len dalo a rovnako nášmu vicestarostovi a pánu kontrolórovi, ktorí kmitali ako švajčiarske hodinky tam, kde bolo treba...

Všetci ďakujeme sponzorom, bez ktorých by nebol pod hradom „drive-in“, neboli by zabezpečené potrebné priestory, neboli by kamery, ktoré umožnili sledovať situáciu na jednotlivých odborných miestach online, nebola by dobrá káva ani reflexné vesty a nebola by na záver ani tradičná „per os“ ríbezľová dezinfekcia pre odberové tímy. Proste „užili“ sme si to. Chvíľu v strese, chvíľu v pohode, ale opakujem: DALI SME TO!

Všetkým vám prajem pokoj v duši a nech sa naozaj vidame len pri našich krásnych tradičných devínskych podujatiach, milí susedia.

Ľubica Kolková

GAVENDOVINY

PRÁVNE OKIENKO

Dobrý deň, môj všeobecný lekár odo mňa vypýtal poplatok za odber krvi, ktorý je súčasťou predoperačného vyšetrenia. Mal na to nárok?

Poskytovatelia zdravotnej starostlivosti sú povinní pri svojej činnosti dodržiavať právne predpisy. Jednou z ich základných povinností je na viditeľnom a pre pacienta dostupnom mieste zverejniť zoznam a cenník všetkých poskytovaných zdravotných výkonov. Pacient má právo sa s týmto zoznamom a cenníkom oboznámiť vopred, preto sa za viditeľné a dostupné miesto nebude považovať ambulancia lekára, ale napríklad čakáreň, webové sídlo poskytovateľa alebo iné verejne dostupné miesto. Poskytovateľ zdravotnej starostlivosti by mal pri určovaní výšky poplatku za jednotlivé zdravotné výkony rešpektovať ustanovenia zákona o cenách a zachovávať ich v primeranej výške. Pokiaľ sa pacient s cenníkom poskytovaných výkonov oboznámil a s jeho výškou vyslovil súhlas, nie je poskytovateľ zdravotnej starostlivosti oprávnený cenník následne zmeniť. Pacient uhrádza zdravotný výkon, ktorého poskytovanie nie je hrazené z verejného zdravotného poistenia, alebo ak lekár nemá uzatvorenú zmluvu s príslušnou poisťovňou pacienta, alebo ak ide o výkony, ktoré nie sú hrazené zdravotnou poisťovňou ako napr. potvrdenie o zdravotnej spôsobilosti na vedenie motorového vozidla alebo na zbrojný pas. **Pokiaľ vám však bol odber krvi indikovaný zo zdravotných dôvodov, nesmie byť poskytovateľom zdravotnej starostlivosti spolplatnený.** V zmysle usmernenia ministerstva zdravotníctva lekári nemôžu požadovať úhradu napríklad za objednanie pacienta na vyšetrenie vrátane objednania na konkrétny čas, za vypísanie receptu alebo lekárskeho poukazu, za vypísanie návrhu na kúpeľnú liečbu, za potvrdenie o návšteve lekára alebo iného zdravotníckeho pracovníka či výmenný lístok špecialistovi.

Vaša poslankyňa Jana Jakubkovič

PIVNICA OPĀŤ OŽÍVA!

Po mesiacoch nútenej prestávky naša obľúbená devínska kultúrna ustanovizeň sa začína pomaly, i keď za netradičných a sprísnených podmienok, ale predsa len pomaly preberať k životu. V spolupráci s OZ Naš Devín si detičky mohli pozrieť na Mikuláša predstavenie s názvom **Legenda o Mikulášovi** v podaní **divadla Šibe**.

A niekoľko dní pred Vianocami, **v nedeľu 20.12. o 17.00 vás očakáva na svojom adventnom koncerte naša devínska operná celebrita Peter Mikuláš so svojimi hosťami – klaviristkou Hanou Muchovou a violončelistom a spevákom Pavlom Muchom.**

„Počas núteného voľna sa nám vďaka vašim dvom percentám z daní a pomoci Kamila Frimmela podarilo nainštalovať v Pivnici odvlhčovač, ktorý zabezpečí ešte väčšiu komfort pre návštevníkov nášho devínskeho klubu. Tešíme sa na vašu návštevu v decembri!“

Marta Potančoková

A ZASE SVIETI...!

Vianočný stromček, ktorý skrášli naše malé devínske námestie už hrdo stojí a je naozaj parádny. Vďaka za jeho zabezpečenie, inštaláciu a výzdobu patrí Patrikovi Tkáčovi a jeho tímu. Nechýba ani betlehem, živé zvieratká a pre okoloidúcich záujemcov aj teplé nápoje a občerstvenie v stánkoch, pri ktorých sa môžeme zastaviť každú sobotu a nedeľu popoludní až do Štedrého večera. A keď nám chutilo, môžeme prispieť drobnými peniazmi na podporu MiniZoo. Sviatočnú atmosféru budú na Devíne dopĺňať girlandy nad cestou, ktoré zabezpečil MÚ Bratislava – Devín. Šťastné, pohodové a zdravé vianočné sviatky, milí Devínčania!

red

SUSEDSKÝ ADVENT

„Keď ľudia nemôžu za kultúrou, kultúra príde za nimi,“ povedal Ľubomír Navrátil, vedúci oddelenia kultúry Mestskej časti Dúbravka, ktorá v spolupráci s BTB (Bratislava Tourist Board) a ďalšími piatimi mestskými časťami 4. bratislavského okresu – Devínskou Novou Vsou, Karlovou Vsou, Lamačom, Záhorskou Bystricou a Devínom pripravila kultúrno-spoločenský projekt **Susedský advent**. Počas decembra jednotlivé mestské časti predstavia to najlepšie, čo sa uvarilo v ich domácich kultúrnych kuchyniach a prostredníctvom online priestoru www.dubravkatv.sk sa s tým podelia so svojimi „susedmi“. **Za Devín sa do Susedského adventu zapojili príhovorom a sprievodným textom starostka Ľubica Kolková, kronikárka z Devína Pavlína Rumanovská, folklórna kapela Rýpessláčik, devínsky chrámový zbor AdHoc pod vedením Zuzany Lörincovej a Petra Mikuláša. Diváci uvidia aj záznamy z detských muzikálov pod vedením Marty Potančokovej a navštívia tiež Výtvarný ateliér s výtvarníkmi Mirianou Materákovou, Danielou Kytkovou, Ivetou Haasovou a deťmi z Devína.**

foto: Matej Patka

PREDSTAVUJEME DEVÍNČANOV MARTIN NIKODÝM

ZÁŽITOK PRICHÁDZA, KEĎ HO NAJMEŇ OČAKÁVAME

Precestoval veľa krajín, ale jeho domovom sa stal Devín. Našiel tu pokoj od mestského života i priestor pre svoje včely. Tieto usilovné stvorenia sú súčasťou jeho rodiny a stará sa o ne až s otcovskou oddanosťou. Sympatický televízny moderátor a srdcom Devínčan – Martin Nikodým (49).

Aká bola vaša cesta na Devín?

Narodil som sa na rohu Továrenskej ulice a Dostojevského radu. Nedávno som tam zašiel a nič sa nezmenilo. Starý dom bez výťahu, ešte aj zvončeky sú také ako kedysi. Moja mama rozprávala, že dostať na tretie poschodie kočík so mnou bol naozaj zážitok. Po rokoch striedania adries si pamätám na zásadnú chvíľu, keď som na Dolných korunách stál u priateľa na terase a mal za sebou už dva roky neúspešného zháňania pozemku na stavbu domu. Vtedy ma čosi osvietilo a nahlas som vyslovil vetu, že keby na Devíne niekto predával záhradu, tak sa sem chcem presťahovať. Energia tohto miesta ma dostala. Vždy ma to ťahalo k prírode a na Devíne je do prírody naozaj na skok. O pár dní mi priateľ volal, že mám okamžite prísť, lebo sused chce predáť záhradu. A tak som sa stal Devínčanom a bývam tu už trinásť rokov.

Po kom ste zdedili herecké vlohy?

Môj otec tvrdil, že jedine po ňom. Lebo ako mladý chalan hral v komparze v Národnom divadle a na túto skúsenosť nikdy nezabudol... (smiech) Moji rodičia boli právnici, ale ja som sa nejako ustreliil bokom. Začalo sa to v detských časoch recitačnými súťažami a pokusom v Detskej rozhlasovej dramatickej družine. Šlo naozaj len o pokus, lebo sa zistilo, že mám výrazné sykavky, ktoré boli na mikrofóne veľmi počuť a musel som kvôli tomu chodiť k logopédovi. Ale poradili mi, aby som vyskúšal Ludus. Poslúchol som, dostal som tam skvelé základy dramatického umenia a počas štúdia na gymnáziu bolo rozhodnuté – pôjdem na VŠMU.

Mali ste však blízko aj k spevu...?

Vždy som rád spieval. Nakoľko som mal istú tenorovú dispozíciu, pani profesorka Magyarová ma chcela nahovoriť, aby som prešiel do nultého ročníka na operný spev a zanechal svoje predstavy o činohre. Ale ja som si uvedomoval,

že opera je krutá rehoľa. Operní speváci musia mať tvrdú disciplínu a ja nie som typ až tak disciplinovaného človeka, ktorý si odoprie víkendový výlet len preto, že si musí chrániť hlas. No spev ma vždy lákal. Mal som aj šťastie, lebo som účinkoval v opere v Štátnom bábkovom divadle, kde Jožko Bednárík inscenoval Donizettiho Nápoj lásky a mohol som si zaspievať Nemorina v slovenčine, prepísaného do veľmi peknej bábkovej podoby.

Neprítahoval vás muzikál?

Ale áno a aj som si ho skúsil. Nikdy som nebol interne zamestnaný, snažil som sa fungovať na voľnej nohe a chvíľu som sedel aj na dvoch stoličkách. Bol som vyštudovaný herec, resp. bábkoherec, ale zároveň som stále viac a viac inklinoval k moderovaniu. V období, keď sa to vo mne ešte lámalo, som skúsil muzikál na Novej scéne Hello Dolly, kde som hral Cornelia Huckla. A to bola moja posledná divadelná skúsenosť. Pochopil som, že sa cítim oveľa lepšie v pozícii moderátora, lebo tam som sám za seba. Rád odovzdávam svoju skúsenosť, rád ju konfrontujem s niekým iným a mám v tom ako moderátor väčší priestor. Na Slovensku je veľa výborných hercov a myslím, že som nijak neochudobnil hereckú komunitu... (smiech) No moderátorov až tak veľa nie je...

Na Devíne ste vypustili džina z fľaše a začali ste sa venovať pôde, záhradke. Baví vás to?

Mičurinské vlohy som mal asi vždy v sebe. Ale až vekom som prišiel na to, že hoci si to nevedomujeme, rodičia nám aj tak vkladajú do našich životov svoje vzorce správania. Náš otec robil to isté, čo robím teraz ja. Miloval svoju záhradu na Dlhých dieloch, stále nás tam vodil a my, deti, sme tam až tak rady nechodili. Ale potom sa vo mne ozvali driemajúce vlohy a dnes sa stalo záhradkárstvo mojou prirodzenou súčasťou. A stále viac a viac ma to ťahá k prírodnému spôsobu života.

Ako sa potom stalo, že ste sa nedávno rozhodli zmeniť bydlisko?

Opustil som svoj veľký dom na malom pozemku, lebo by som chcel bývať na oveľa väčšom pozemku v oveľa menšom dome. A po pravde, moje včelie rodiny ma odtiaľ vytlačili... (smiech)

Ste vášnivý cestovateľ. Ku ktorým krajinám inklinujete?

Asi som reinkarnovaný Áziat, lebo Ázia mi je veľmi blízka a cítim sa tam veľmi dobre. Vyhovuje mi filozofia ázijských ľudí, ich spôsob života, milujem ázijskú kuchyňu. Mám rád, keď sa varí v jednom hrnci a kuchtienie od prípravy po konečnú fázu netrvá viac ako štyridsať minút. Varím podľa receptov, ale často len tak otvorím chladničku, zistím, čo by sa s čím hodilo, vezmem wok a idem na to.

Podľa akého kľúča si vyberáte krajinu, kam cestujete? Prst na mape alebo každá cesta je motivovaná niečím iným?

Určite je tam vždy motív a snažím sa, aby každý trip mal svoju myšlienku. V mojom prípade ide aj o konsenzus dohody štyroch ľudí. V roku 1996 som v Keni spoznal svojich troch rovnako naladených priateľov, s ktorými sme založili cestovateľskú skupinu a odvtedy spolu každý rok niekam vyrážame. A na záver každej cesty sa otvára debata, že čo bude o rok, akú cestovateľskú výzvu by sme si dali? Na tento rok sme mali naplánovanú cestu, ktorá, žiaľ, padla. Chceli sme ísť do Ruska na Elbrus, lebo sme si povedali, že by sa patrilo, aby sme sa ako Európania ocitli na najvyššej hore Európy. Ale taký ten malý chlpatý vírus nám to všetko pokazil...

Vraciate sa do istých krajín pravidelne?

Do Thajska. Ale to možno len preto, lebo Bangkok je centrárou, odkiaľ je možné vyraziť do Kambodže, Vietnamu, Laosu. Z ázijských krajín milujem Indonéziu, ktorá možno ako jedna z posledných dokáže ponúknuť cestovateľský zážitok. Turizmus tam ešte nie je vybudovaný a takých polobláznov, ako my s ruksakmi, stretnete len zopár... Okrem ruksakov máme, samozrejme, aj itinerár. A tiež rozdelené funkcie. Ministra financií, ktorý sa stará o peniaze, potom človeka, ktorý je akčný a keď treba na mieste niečo vybaviť, tak to vybavuje a ja som zase takzvaný ideológ skupiny, ktorý vymyslí plán cesty, ktorého sa snažíme držať. Ale keď zistíme, že sa nám niekde veľmi páči, tak zaimprovizujeme a pobyt si predĺžime.

Nie je komunikácia s miestnymi zložitá?

Milujem ázijskú angličtinu a priznávam, že Aziatom rozumiem lepšie ako Britom. Možno preto, lebo gramatiku majú takú strašnú ako ja... (smiech) Niekedy sa stalo, že sme stretli človeka, ktorý po anglicky vedel len yes a no. Ale aj z toho sa dá vždy nejako vykorčuľovať – ukázať, zahrať. Vďaka show Milujem Slovensko, kde hráme pantomímu s hádankami na kartičkách, som už nejakú tú prax nadobudol... (smiech) No Ázijčania sú milí a úslužní, snažia sa vyhovieť, problém vyriešiť a ku konfliktom vlastne

ani nedochádza. Hoci, občas dokážu prekva-
piť. Raz sme išli s deťmi na trek do Thajska. Bol
som šťastný, že sú už dosť veľké na to, aby som
mnou šli na cesty a vedeli sme, že v rámci toho
trekingu pôjdeme aj na prechádzku so slonmi.
Prišli sme k rieke, kde bol krásny prírodný ba-
zén a náš sprievodca nám prikázal, aby sme šli
do vody. Poslúchli sme, hoci sme očakávali naj-
skôr stretnutie so slonmi. Dočkali sme sa. Keď
sme už boli v tej vode, z džungle sa prirútili tri
obrovské slony. Vystrašili sme sa a najmä moja
dcéra, ktorá živého slona videla prvýkrát, sa ma
pýtala: tatino, čo mám robiť? A ja, že neviem...
(smiech) Naveľa – naveľa na toho slona vyliezla,
a on sa s ňou rozhodol odísť do lesa! Situácia to
bola smiešna, ale aj slzy na krajíčku, ale nako-
niec najväčšie dobrodružstvo výletu. Lebo záži-
tok prichádza vtedy, keď ho najmenej čakáme...

Ktorý z cestovateľských zážitkov bol pre vás doteraz najsilnejší?

Vždy sa snažíme, aby každá cesta mala aj
nejaký väčší zmysel. A keď sme si v roku 2011
povedali, že vystúpime na Kilimandžáro, som sa
rozhodol, že tam definitívne pochovám cigare-
ty. Výstup na najvyššiu horu Afriky nie je nijako
technicky náročný – to už cesta na Rozsutec je
náročnejšia –, ale problém je nadmorská výška.
Vlastne už prvú noc sme spali vyššie ako je Ger-
lach a záverečný nočný výstup, ktorý sa začal
o polnoci, skončil po šiestich hodinách naj-
krajším a najneočakávanejším východom slnka,
aký som kedy zažil. V tú noc bola naozaj zima,
okolo -20°C a fúkal silný vietor. Slnko na vrcho-
le spôsobilo, že sme sa mohli dívať, ako stúpa
ortuť na teplomere. Bolo to náročné, ale nikdy
na ten zážitok nezabudnem. A čo je podstatné
– naozaj som si odvtedy už nezapáľil...

Na akú výpravu sa chystáte najbližšie?

Keď sa to tu uvoľní, tak kamarát ma naho-
vára na Réunion, ostrov v Indickom oceáne. Je
tam krásne more a trojtisícové hory, pre mňa
božská kombinácia. Uvidíme – zatiaľ u mňa stále
prevláda zodpovednosť a rešpekt pred korou-
nou.

Ázia je aj o budhizme a vy netajíte, že inklinujete k tejto filozofii...?

Nevyrastal som v prostredí, kde by ma viedli
k náboženstvu a svoju cestu k duchovnu som

si hľadal sám. Keď som sa začal zaoberať spiri-
tuálnymi témami, páčilo sa mi, že budhizmus je
filozofia, ktorá pozostáva z odporúčaní. Zdalo sa
mi, že by to mohla byť pre mňa cesta, ako prežiť
krajší život. Na rozdiel od našich kresťanských
desiatich prikázaní, v budhizme ide o odporúča-
nia. A mne, ako človeku, ktorý v živote najviac
miluje a váži si slobodu, prišlo, že sa mi tie od-
porúčania páčia viac ako prikázania. Vyhovuje
mi láskavosť a nenásilnosť, akou sú podávané
a priestor na to, aby si človek sám hľadal svoje
odpovede. Na budhizme mi je napríklad sympa-
tické, že odporúča žiť život v prítomnosti. Ne-
zabúdať na minulosť, nebať sa budúcnosti, ale
venovať sa tomu jedinému, čo je skutočne dôle-
žité, a to je prítomnosť. Neskôr som stretával
duchovných učiteľov, ktorí do mňa zasiali nejaké
to semienko múdrosti, ktoré som zo začiatku
nepochopil. Až s odstupom času mi docvaklo,
o čom ten človek hovoril. Dnes viem, že dobrí
učitelia sú tí, ktorí sa nás nesnažia presvedčiť
o svojej pravde, iba nám niečo naznačia a ne-
chajú nás o tom premýšľať. A my si tú informá-
ciu buď spracujeme alebo nie. Keď aj nie, nič sa
nestane, lebo sme sa asi ešte nedostali na takú
úroveň, aby sme ju pochopili.

Ako ste sa dostali k včielkam?

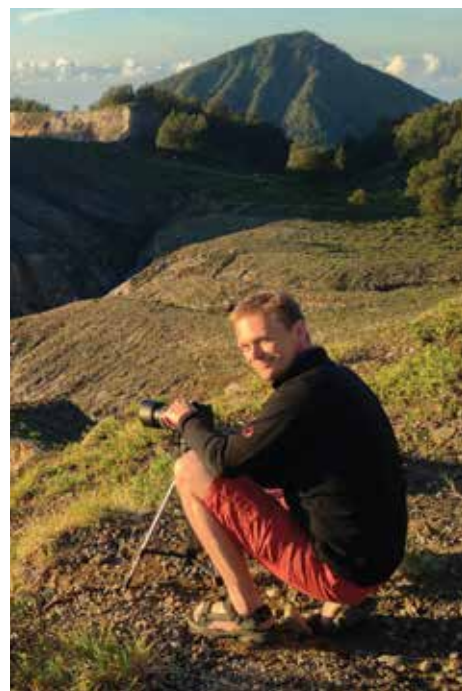
Pred časom som sa niekde dočítal, že s vče-
lami je zle a že ich v prírode ubúda. Bol som asi
vo veku, keď sa na mňa prvýkrát pozrela staro-
ba... (smiech) a zistil som, že som dospel do štá-
dia, kedy by som chcel urobiť niečo, čo by tejto
planéte bolo prospešné. I som sa rozhodol, že
budem chovať včely. Dva roky som si o nich len
čítal, pozeral videá a celkom som sa do tejto
myšlienky zbláznil. Stále som však nebol schop-
ný urobiť ten osudný krok a pustiť sa reálne do
toho. Až napokon som si pred piatimi rokmi
pred Vianocami povedal, že prišiel ten správny
čas. Vyhlásil som, že nechcem pod stromček
žiadne ponožky, a prosím si dymák, rozperák a
príspevok na úle. Rodina poslúchla a ja som si
nakúpil prvé úle, nalakoval ich a nachystal pre
nových obyvateľov. V marci som sa potom cel-
kom náhodou dostal k pánovi Nízkemu, včelá-
rovi v Malackách a ten mi povedal, že rozmýš-
ľa, že by zredukoval svoje včelstvá. Slovo dalo
slovo a dostal som svoje prvé tri včelie rodiny.
Slávnostne som si ich previezol domov a odvte-
dy sú stálymi členmi mojej rodiny. A tento rok
som zazimoval už sedemnást včelích rodín (!)

Aké je spolužitie včelára a jeho chovancov?

Hovorí sa, aký včelár, také včely. Keď včelár
v sebe spracúva nejakú nervozitu, tak aj včely
sú zlostnejšie. Moje včely sú zväčša veľmi po-
kojné. Ani si pri práci nedávam sieťku. Sú však
dni, keď nemajú náladu a vtedy si po ňu záj-
dem. Teraz v zime platí pravidlo, že je najlepšie,
rušiť ich čo najmenej. Keď ich chcem skontrolo-
vať, tak len zaťukám na úl a ony mi odpovedia
svojím typickým, jemným zabzučaním.

Úspešne dorábate aj včelí produkt. Ako sa darí medu na devínskych kopcoch?

Na Devíne sa dá získať vynikajúci jarný
med z ovocných stromov, potom agátový, ktorý
tento rok dostal trošku na frak v rámci marco-

vých mrazov, a máme aj prenádherný devínsky
lipový med, na ktorý som veľmi pyšný. Čirou
náhodou sa dostal na testovanie k Ing. Jurajovi
Majtánovi, DrSc. z Ústavu molekulárnej bioló-
gie SAV a ten, keď ho vyhodnotil, povedal, že je
to zázračný med, unikátny svojou kvalitou a an-
tibakteriálnymi schopnosťami, dokonca dvakrát
lepší ako legendárny austrálsky manukový med.
Za to môže Devín a jeho magické čaro...

Máte tri deti – čo by ste im chceli ako otec vštepiť do života?

Že najdôležitejši je čas strávený spolu. Ob-
jatie, dotyk, bozky... Všetky tie symboly priateľ-
stva a lásky, o ktoré nás korona teraz pripravila.
Pevne verím, že moje deti budú mať vštepené,
že rodina, priateľstvo a láska sú zásadné veci. A
ja ich už len budem pozorovať, či si to uvedo-
mujú a občas ich jemne skorigujem...

Čo potrebujete k Vianociam, aby ste boli šťastný?

Na Vianoce chcem hlavne pohodu a deti
okolo seba. Aj keď som cestovateľ, nikdy som
nebol cez sviatky mimo domu. Hoci teraz bý-
vam v Starom meste, určite sa pôjdeme s deťmi
pozrieť na Devín, na včelnicu a urobíme Viano-
ce našim včielkam. A ešte by som si prial, aby
boli Vianoce biele.

Máte sen, ktorý si chcete splniť?

Nemám veľké sny. Bol by som veľmi rád,
keby sa mi podarilo prežiť zvyšok života v poho-
de a harmónii a včely by ma pri to sprevádzali.
Chcem byť dobrým včelárom, dobrým otcom,
a pritom aj trošičku cestovať. Doprial by som
každému, aby pochopil, čo je jeho poslaním v
živote. Pretože, až keď to pochopíme, objavíme
pokoj, rozvahy a prestaneme sa obávať budú-
cnosti...

ami, foto archív M.N.

SPOMÍNAME PRVÁ TAXIKÁRKA

LUJZA DIVÍLKOVÁ (1921 – 2005)

Ivan Rumanovský, režisér a devínsky filmový archivár, nakrútil o Alžbete Divílkovej, ktorú však všetci volali Lujzka v roku 1986 film **Pocťa žene zo samoty**. Zo samoty preto, lebo Lujza Divílková bývala s rodinou pod lesom, dva kilometre od dediny. Vo filme vidíme ženu s milým úsmevom a smejúcimi sa očami dievčatka. Rozpráva svoj príbeh. Jej život sa zmenil vo chvíli, presne 17.5.1951, keď za ňou prišiel riaditeľ autoparku a povedal jej: „Lujza, priprav sa, pôjdeš k nám, taxikárom. Najprv som sa zdráhala, bola som na rozpakoch, nikdy nikoho som neviezla, ale dala som sa presvedčiť. Vodičák som už mala, tak som nastúpila. Bola som mladá, darilo sa mi.“ Potom však zasiahli súdruhovia v glotových rukávoch, ktorí prehlásili, že žiadna žena v Československu nemôže riadiť motorové vozidlo za účelom verejnej prepravy osôb. Vedúci autoparku len bezradne pokrčil ramenami. Lujza bola nešťastná, no túto nespravodlivosť nenechala len tak. „Vo filmových žurnáloch som videla, ako si sadajú ženy za volanty autobusov a v roku 1951 sa školili aj za traktoristky.“ Stratila všetku ostýchavosť a rozhodla sa bojovať. Žiadosť o výnimku sa dostala až na Ministerstvo dopravy v Prahe, kde jej na jej veľkú radosť vyhovel. „Pridelili mi škodovku Tudora a ja som sa šťastná rozbehla ulicami Bratislavy.“ Túto prácu robila dlhých 35 rokov a pri príležitosti 100. výročia založenia automobilovej fabriky ŠKODA jej so všetkými poctami udelili ako prvej taxikárke Ďakovný diplom. Aj v staršom veku sa zaujímala o autá, chcela vedieť čo najviac o ich technickej stránke a zvedavo nazerala pod kapotu, ako tĺče ich motorové srdce.

Lujza Divílková sa vyznačovala mimoriadnou aktivitou a na dôchodku pracovala v samoobsluhy v Devíne. Každú voľnú chvíľku využívala racionálne. Svoj Devín takmer neopustila. „Samota bola mojim svetom, tam som si vychovala aj svoje deti. Teraz je mojim svetom dole Devín, som tu šťastná a spoznala som veľa zaujímavých ľudí,“ povedala s úsmevom.

Narodila sa v Bratislave a pochádzala z robotníckej rodiny. Mala jednu sestru, dvoch synov, dvoch právnikov a jednu právničku. Za taxikárku išla preto, lebo ju bavili autá, vedela si aj defekt a iné opravy na aute spraviť. Proste, bola to žena do voza aj do koča. Mala rada ľudí, kvety, zvieratká, no proste mala rada život a rada pomáhala – hoci kde, kde bolo treba. Rada vyšivala, piekla koláče, zákusky, krásne štrikovala – no, bola to veľká šikulka.

Milka Divíleková

Pocťa žene zo samoty – pod týmto názvom Slovenská televízia zrealizovala dokument o tejto odvážnej žene, ktorá sa zaujímala o autá v časoch, keď to pre ženy bolo niečo výnimočné. A jej záujem sa stal aj jej povolaním, bola prvou ženou – taxikárkou v Bratislave. O svojej práci sa rozhovorila pri návšteve s manželom s takým zničením, že to u neho vzbudilo profesionálnu zvedavosť a chcel sa o nej dozvedieť čo možno najviac. Keď už mal dostatok materiálu, napísal scenár k dokumentárnemu filmu, ktorý predložil Slovenskej televízii k schváleniu. Tému i scenár schválili a jeho poverili réžiou. Pani Divílková bola počas celého nakrúcania spolu s celým štábom na cestách, a tak sa ako prvá žena taxikárka na aute značky Škoda s filmármi dostala do výroby škodoviek v Mladej Boleslavi a navštívila aj ich múzeum. Na spoločnosť filmárov aj na miesta nakrúcania spomínala často a s radosťou s dodatkom, že nikdy by neverila, že raz uvidí výrobu svojej milovanej Škodovky, všetky jej predchodkyne a aj najnovšie modely.

Pavla Rumanovská

ami, foto archív rodiny Divílekovej

MEDENÁ VEŽA NA KOSTOLE

Minulé mesiace sa naše oči často upierali ku kostolu. Zvedavo sme čakali, kedy zmizne lešenie a kostolná veža sa predvedie v plnej kráse. Trpezlivosť sa nakoniec vyplatila, lebo veža v novom medenom šate ozdobená šperkom v podobe kríža je novým architektonickým skvostom Devína. Správu o tom, ako prebiehal proces jej rekonštrukcie, podal náš duchovný otec, Monsignor Marián Gavenda.

Čo iniciovalo rekonštrukciu kostolnej veže?

Na jeseň minulého roku sa začal hrozivo nakláňať pôvodný kríž na veži. Pri hľadaní príčiny a jeho demontáži sa ukázalo, že strecha, teda helmica veže, je v havarijnom stave. Najmä nosné hrady a spodná časť drevenej konštrukcie. Ponúkali sa dve riešenia: postaviť na zemi kompletne novú strechu a potom ju zeriavom vymeniť na miesto pôvodnej alebo postupná rekonštrukcia na mieste. Keď sa odkryla medená pokrývka, ukázalo sa, že vhodnejšie bude druhé riešenie. Znamenalo to veľmi zložité tesárske práce a kompletne strhnutie krytiny, teda medeného plechu a nahradenie novou. Nasledovali administratívne peripetie, návrhy, posudky, súhlasné vyjadrenie Krajského pamiatkového úradu až po podpísanie zmluvy na cca 100 000 eur. V júni začala s rekonštrukciou firma Ing. Krump s.r.o., osvedčená aj na iných podobných stavbách. A ja som začal zháňať peniaze. Nakoľko sme mieru týchto prác nepredvídali, mali sme k dispozícii len zanedbateľnú sumu. Ale to sa vlastne stalo vždy, keď sme sa do niečoho púšťali... Priebeh prác počas piatich mesiacov mohli Devínčania sledovať priebežne a mňa tešilo, že to doslova prežívali ako spoločenskú udalosť. Pri pohľade zdola sa veža nezdá taká veľká, no až keď vstúpime do vnútra helmice alebo na lešenie, vidíme, že je to rozsiahla a náročná stavba s tisíckami detailov. Každý, kto šiel okolo, mohol vidieť, že sa pracovalo takmer v horolezeckých podmienkach...

Veža zdobí krásny kríž od devínskych umeleckých kováčov...

Pôvodný kríž na kostole bol provizórny a ako sa ukázalo, aj provizórne upevnený. Držalo ho len šesť nitov a bol naozaj zázrak, že tak dlho vydržal (!) Igor a Adam Čierny brali prácu na kríži ako osobnú výzvu a stihli ju v rekordnom čase niekoľkých týždňov. Na základe štúdií pripravili dve alternatívy. Podoba, pre ktorú sme sa rozhodli, a za ktorú bol aj pamiatkový úrad, vychádza z kríža na veži kostola v Hainburgu, ktorá má podobný tvar a pochádza zhruba z toho istého obdobia a asi aj z tej istej školy. Priklonili sme sa k veľkorysému a kvalitnému riešeniu s presvedčením, že ak sa nič zlé neprihodí, na kríž sa bude pozeráť aj niekoľko nastávajúcích generácií. Je zdobený 23,5 karátovým zlatom (samozrejme, ide len o veľmi jemný prach, zapustený do špeciálneho náteru) a je reálny predpoklad, že by mal dlho žiariť v sviežich farbách.

Aká bola odozva na novú vežu zo strany Devínčanov?

Nerobil som „prieskum verejnej mienky“, ale ľudia, s ktorými som sa stretal, reagovali spontánne, doslova nadšene a s uznaním, a to nielen tí, čo chodia do kostola. A väčšinou rozprávali, ako s napätím sledovali prebiehajúce práce.

Z čoho pozostáva výsledný náter a ako sa bude postupom času meniť jeho sfarbenie?

Mnohí sa báli, že strecha bude „kikirikí“, príliš žiarivá a že sa bude medený plech biť so zlatom na kríži. Ako to už aj pozorujeme, keď postupne hnedne, rovnako ako pri iných prvkoch strechy kostola, kam sme pred pár rokmi dávali medený náter. Dnes, žiaľ, už med neoxiduje do zelena ako kedysi, ale o to viac a prirodzene vynikne samotný kríž.

A poďakovanie patrí...

Nie je to zbožná fráza, ale v prvom rade Najvyššiemu, ktorý to všetko zastrešuje, garantuje aj požeňnáva. A tiež všetkým, čo sa nejakým spôsobom pričínili o hladký priebeh rekonštrukcie veže – Táni Durmekovej za spracovanie dokumentácie na žiadosť o grant (malá diplomovka), Ing. Vladimírovi Kohútovi, ktorý vypracoval grátis odborné posudky, za porozumenie a ústretovosť pracovníkov KPU, samotným pracovníkom firmy Ing. Krump, s.r.o. za majstrovsky odvedené dielo a Igorovi a Adamovi Čiernym za kríž. A, samozrejme, všetkým, ktorí finančne prispeli, veď bez nich by tí ostatní nemali čo robiť... V evanjeliu je opísaná známa epizóda o „halieri chudobnej vdovy“, ktorá „vhodila do pokladnice viac než ostatní, lebo dala všetko svoje živobytie“. Preto všeobecne nerád menujem darcov a sumy, ide tu totiž

o viac než nominálnu hodnotu, a tú môže posúdiť naozaj len Pán Boh. Zberalo sa celý rok po pár eurách pri omšiach v kostole, tretinu pokryl grant Ministerstva kultúry SR v rámci programu Oprav svoj dom a nechýbali ani štedrejší darcovia, ktorí majú zaiste viac prostriedkov, ale tiež to neraz znamená veľkodušné zrieknutie sa. Zvyknem hovoriť, že obeta „chudobnej vdovy“ vyprosí veľkodušnosť bohatých a keď sa to navzájom doplnia, výsledkom sú takéto pekné veci.

ami,
foto Matej Patka

PRECHÁDZKA HISTÓRIOU DEVÍNSKEHO HRADU

PRVÍ „DEVÍNČANIA“

Najstaršie stopy ľudského osídlenia v Devíne siahajú až do doby kamennej. Netreba si však hneď predstavovať neandertálcov, bolo to až desiatky tisíc rokov po nich, v období tzv. neolitu (okolo 5000 rokov pr. Kr.). Ľudia sa začali usadzovať na výhodných miestach, stavali si drevené obydlia a začali obrábať pôdu jednoduchými drevenými palicami a chovať v zajatí prvé zvieratá. Poznali aj keramiku, ktorú lepili v ruke (hrnčiarsky kruh používali u nás ako prví až Kelti) a dokázali dokonale brúsiť a prevrátať kameň. Okrem kožušín a kože používali na zhotovovanie odevov aj látky, ktoré tkali zo spracovanej zvieracej srsti alebo rastlinných vlákien.

V polohe Kartle, za budovu dnešnej školy sa našiel sídliskový objekt, v ktorom žili ľudia kultúry s lineárnou keramikou (Pichlerová 1965, 6). Obydlie malo členité dno a patrila k nemu aj blízka kruhová jama. Okrem zlomkov keramiky sa v nich našli zvieracie kosti, mušle a nástroje zhotovené z parožia. Títo ľudia, ktorí

vyhľadávali miesta blízko vodných tokov zavítali aj na dnešný hrad, kde dokonca pochovali jedného z nich. V hrobe ležala kostra dospelého jedinca v skrčenej polohe na boku a pri jej nohách sa našla guľovitá nádoba (foto vľavo dolu) (Plachá – Hlavicová – Keller 1990, 11). Tá bola zdobená rytými líniami, podľa ktorých dostala táto archeologická kultúra svoje meno. Nie je vylúčené, že v areáli neskoršieho stredovekého hradu sa nachádzalo pohrebisko, ktoré mohlo mladšie osídlenie zničiť. V tom čase však ešte systematické pochovávanie a úcta k mŕtvym neboli bežnou praxou.

V priebehu 4. tisícročia sa obdobie neolitu mení na eneolit (neskorá doba kamenná, označovaná aj ako doba kovová alebo medená). Okrem kameňa sa začali používať na výrobu šperkov, zbraní a nástrojov aj meď, zlato a striebro. V závere doby kamennej bol domestikovaný kôň a vynájdený štvorkolesový voz. Bolo to aj obdobie, kedy vrcholila výstavba megalitov (napr. Stonehenge) a trvalo približne 2000 rokov. Potom už nastúpila doba bronzová.

Osídlenie v Devíne sa v tom čase presunulo na hradnú vyvýšeninu, kde boli nájdené početné nálezy tzv. bádenskej kultúry. Starší názov pre túto archeologickú kultúru je kultúra s kanelovanou keramikou, podľa charakteristickej výzdoby keramiky žliabkami (kanelúrami). Počas archeologického výskumu v rokoch 2000 – 2001 sa na hrade Devín podarilo odkryť sídliskový objekt s kolovou konštrukciou, odpadovú jamu a pec nositeľov tejto kultúry. Okrem zvieracích kostí a mušlí sa v objektoch nachádzali najmä fragmenty keramiky. Významným nálezom však bol súbor dvadsiatich nádob. Medzi nimi sa našla veľká misa, viaceré šálky s uškom, črpáky, džbánky, závesná amforovitá nádoba (foto vpravo hore) a zvláštna nádoba so šiestimi vydutínami. Nádobky boli veľmi dob-

re zachované a niektoré vydržali 6000 rokov neporušené! V roku 2004 bola v blízkosti náleziiska nájdená aj výborne zachovaná medená sekerka. Vždy je veľmi vzácne, keď sa nájde akýkoľvek archeologický nález, a preto je dôležité neničiť ich, aby sme poznali aj to, čo bolo pred nami, veď ako by sme potom vedeli, že prví „Devínčania“ tu sídlili už pred 7000 rokmi?!

Mgr. Katarína Harmadyová
Múzeum mesta Bratislavy
devin@centrum.sk

Literatúra:

- Farkaš, Z. – Novotný, B. 1993: *Mladšia a neskorá doba kamenná*. In: Štefanovičová, T. a kol.: *Najstaršie dejiny Bratislavy*. Bratislava.
Pichlerová, M. 1965: *Neolitické a laténske osídlenie v obci Devín*. Zborník SNM 59, *História* 5, 3 – 18.
Plachá, V. – Hlavicová, J. – Keller, I. 1990: *Slovanský Devín*. Bratislava.

foto archív

KNIŽNICA INFORMUJE

Milí čitatelia, v tomto roku sa na stránkach Devínčana stretávame posledný raz, ale verím, že v našej knižnici to bude stále častejšie... Dnes som sa rozhodla priblížiť vám nové prírastky v našom fonde trochu inak – kratučkým úryvkom (citátom) z knihy, ktorý možno vo vás viac ako anotácia, alebo recenzia objaví túžbu prečítať si ju. A ešte niečo – sú to knihy slovenských autorov rôznych žánrov.

Juraj Rayman: Náš brat Hlavička (detská literatúra):

Nakoniec bolo všetko inak. Spôsobil to zmiznutie rodičov a svoju úlohu zohrali aj cvičené myši, šialený psychiater a najmä TéBéPé, čiže Tajné Bratstvo Pátračov.

Diana Mašlejová: Malí hrdinovia hasiči (detská literatúra):

Pomóóoc, horí! Hugo je doma sám so sestrou a nesmie stratiť hlavu! Musí zachrániť nielen seba, sestru, ale aj všetkých susedov!

Viliam Šimunek: Padni komu padni (krimi):

Hľadanie pravdy začína byť pre detektíva veľmi osobné. Bud prípad vyrieši, alebo sám skončí vo väzení.

Adriana Macháčová: Tak trochu ženatý (literatúra pre ženy)

Stále si robil zoznamy, kam má ísť, čo urobiť a vybaviť. Tentoraz som však nenašla žiaden odkaz. Bolo to dosť nezvyčajné. Mohol aspoň napísať: „Nemilujem ťa, odchádzam“.

KNIŽNICA INFORMUJE

Diana Mašlejová: Kráľovskí agenti Betka a Cyril vyšetrujú (detská literatúra):

„Cyril, ako môžeme my dvaja vyriešiť problém svetových rozmerov? Ved' sme len deti,“ vzdychla si Betka.

Juraj Červenák: Les prízrakov (historická detektívka):

Aby rozmtali záhady, ktoré sú možno prepojené, kapitán a seržant sa musia vybrať až do strašidelného lesa v Krkonošiach a bojovať tam o holý život.

Zuzana Široká: Černicové dievčatá (literatúra pre ženy):

Niekedy vraj musíš nechať niekoho odísť, aby si našiel samého seba. Lenže ja som Tobiasa nenechala odísť – zomrel si len tak, sám od seba, bez môjho súhlasu.

Andrea Coddington: Tenis je môj život – Dominika Cibulková (životopisná literatúra):

Zápasy sa vyhrávajú a prehrávajú večer v posteli. V myšlienkach. V mentálnej príprave. V hlave a jej nastavení.

A citát z tejto knihy môže byť mottom aj pre nás všetkých. Skúsme v tejto ťažkej dobe ostať myslou pozitívni. Želám vám pokojné prežitie vianočných sviatkov v kruhu rodiny, a samozrejme, aj s knihou v ruke.

Alena Rumanovská

ANKETA

AKO SME PREŽILI ČAS KORONY

Určite budete so mnou súhlasiť, milí Devínčania, že takýto rok sme tu ešte nemali. Korona nás zaskočila – niekoho viac, niekoho menej, ale v každom prípade postavila pred nás zrkadlo, v ktorom sme sa chtiac-nechtiac pozreli na seba v inom svetle. Skladali sme skúšky z odvahy, trpezlivosti, pomoci jeden druhému a napokon aj zo spoluzitia, priateľstva, partnerstva, lásky. Veľa pojmov, ktoré nám doteraz pripadali ako spoločenské frázy či klíšé, nabrali na svojej pravej hodnote. Napríklad, čo si budeme hovoriť, už len také štrngnutie pohárikom vína s prípitkom „na zdravie“ nadobudlo v dnešnom čase celkom iný význam. Chcela by som sa s vami podeliť o mojom osobnom prežívaní korony a ďakujem mojim devínskym priateľom, že sa spolu so mnou zamysleli nad tým, čo im tento nemilý čas v živote vzal a čo im dal.

Andy Miková

Keď som od mojich drahých priateľiek dostala koncom minulého roka k svojim okrúhlym narodeninám poukaz na dovolenku, o korone sa len začalo rozprávať. O nejakom víruse, ktorý šarapatil v Číne. No keď som v marci mala už zbalený kufor, v Taliansku vypukla pandémia. Čo teraz? Íst – neíst? Zájazd do vysnívanej Srí Lanky zaistený, stráženie psa zabezpečené, kamarátka Adka, spolucestujúca, bez náznakov nervozity, rúško mi Sonička Kolenčíková doniesla, tak čo už – poručeno Bohu, ideme! Neprešiel však ani týždeň a široký úsmev nášho bubáckeho sprievodcu Roba sa začal strácať. Čím viac sa pozeral do smartfónu, tým sa do úsmevu musel nútiť viac a viac. Už aj tí budhovia akoby stratili svoj príslovenčný pokoj, opice boli čoraz drzejšie (jedna mi ukradla banán priamo z ľadvinky, sama si ju otvorila!) a zdalo sa, že aj z tých kadidiel v chrámoch sa dymí akosi menej. Niečo sa, jednoducho, stalo a bolo to vo vzduchu. S malou dušičkou sme si pozreli správy a to sme nemali robiť. Jedna jóbovka za druhou. U nás zavreli školy, divadlá, kiná, nedostatť paralen, toaletný papier a ani droždie. A preboha, zatvárajú sa aj letiská! To všetko sa odohralo počas niekoľkých dní a my sme sa mali vrátiť domov až o týždeň! Sodoma a Gomora. Čo teraz? Priletíme my vôbec domov? Situácia sa menila a dramatizovala z minúty na minútu a namiesto toho, aby sme si užívali exotiku, sme spriadali záložné plány, že čo urobíme, keď zavrú letiská... Nechcete vedieť, čo všetko mal vymyslené jeden náš účastník zájazdu. No – jedna z jeho alternatív bola, že keď Schwechat zavrú, poletíme do Moskvy, on tam kúpi žiguláka a prifrčíme na ňom cez Ukrajinu domov... (ha-ha!) Nakoniec sme to stihli o 5 minút 12. Pristáli sme na prázdnom letisku, vzali si taxík, potiahli si kufle cez hranice a na slovenskej strane sme mali pripravované auto, s ktorým sme sa bezpečne doviezli do Devína. Nikdy som sa tak netešila domov. Vybozkávala som prah domu, vyobíjama psa a dva týždne karantény mi vôbec nevadili. Jar a leto prebehli v pohode. Domček bol vyupratovaný, okná sa leskli, záhradka bez buriny, starala som sa o ruže, paradajky, hrozno, snažila som sa likvi-

dovať (šetrným spôsobom) slimákov a všetky články do redakcie som odovzdávala pred termínom. A zistila som, že korona zanechala v mojom živote plusy i mínusy:

Mínusy

1. **Narástol mi účet za telefón, lebo aspoň si teda zavolajme, keď sa nevidíme.**

2. **Objavila som v sebe drobnú závislosť na internetových obchodoch.**

3. **Pod vplyvom devínskej ženskej komunity, ktorá sa hromadne začala venovať pečeniu, som si aj ja zakúpila kuchynský robot a pokúsila sa o výrobu koláčov – dopadlo to dobre, len nohavice mi začali byť akési tesné...**

Plusy

1. **Zistila som, že nepotrebujem mať plnú chladničku a hravo si vystačím s oblečením z minulých sezón.**

2. **Odoteraz budem už vždy tvrdiť, že najkrajším darom je možnosť objat' svojich blízkych a aj to najbežnejšie podanie ruky či bozk budú malým sviatkom.**

3. **Príroda je kráľovná, ktorá na korunu (korunu) zvysova kašle.**

Resumé

1. **Už nikdy nebudem netrpezlivá a kriviť obočie pred čakárňou lekára, lebo som si uvedomila, čo zdravotníci museli a stále musia v tomto čase obetovať.**

2. **Už nikdy nepodľahnem ilúzii, že mocní tohto sveta myslia predovšetkým na nás, „obyčajných“ ľudí.**

3. **Už nikdy nebudem vedieť „skákať cez kaluže“ s takou ľahkosťou, nadhľadom a humorom ako doteraz, lebo človek nikdy nevie...**

Spojme sa pre dobro ľudí a prírody

Prežívali sme a prežívame veľmi zložitú a ťažké obdobie. Je to nová situácia pre nás všetkých, a nie sme v tom sami. V tomto zmenenom období sa menia hodnoty, máme možnosť si uvedomiť, čo je v živote najdôležitejšie. Niekedy je nám veľmi smutno, keď sa málo vidíme s rodinou. Dúfame, že to prežijeme a vezmeme si aj ponaučenie. Želali by sme si, aby nás táto ťažká skúška nerozdeľovala, ale aby sme sa spojili pre dobro ľudí a celej prírody. Nám v tomto období veľmi pomohlo práve krásne prostredie Devína, denne nám dodávalo odvalu, energiu a nádej, že bude lepšie... **Magda Rollerová**

Mám plné ruky práce

Ja mám v tomto období „plné ruky práce“. Napríklad, do pravej beriem lopatku, ňou vyhrabávam vychladnutú pec, popol z nej vysypam, do dvierok vopchám poskrčkanú včerajšiu dennú tlač a robím to stále tou istou, pravou rukou. Na noviny ukladám triesku za trieskou zo zosnulých stromov, ľavou beriem škatuľku zápaličiek, pravou o ňu škrtám krehkou zápalkou, následne prikladám a prikladám. Neviem prečo práve ľavou. Pravou zatváram dvierka na ohni. Potom už len obe ruky skladám, podobne ako k modlitbe, sediac, s úžasom sa dookola čudujúc, ako je mojím ľuďom teplo a dobre. Podobných robôt mám stále viac a viac, nechce sa mi von...

Peter Mikuláš

Žijem na dobro mieste

Spomali som. Vyskočil z hektického kolobehu života, viac sa venoval rodine, záhrade, plávaniu. Trochu sa zamyslel, trochu rozjímal, navaril huspeninu a dal v práci do poriadku veci, na ktoré bol konečne čas. Po celý čas som v kontakte s ľuďmi, ktorých mám rád. Žijem na dobrom mieste a teším sa z toho. **Paľo Maruščák**

Chýba mi neverbálna komunikácia

Koronu som prekonal v polovici februára, ani som o tom nevedel. Považoval som to za chrípku, aj keď strašnú, tak zle mi ešte v živote nebolo. O pár týždňov neskôr sa začalo hovoriť o korone a podľa príznakov som mal podozrenie, že to bolo ono. Testy to potom potvrdili. Mal som všetky príznaky okrem straty chuti a čuchu – to však neviem s určitosťou potvrdiť, lebo mi bolo tak zle, že som nič nejedol, tobôž ešte ovoniavať dobré víno...:) V tom čase som plánoval naše aktivity na letnú sezónu. Ochutnávky devínskeho ríbezláku pre skupiny turistov a naše devínske podujatia, najmä Ríbežľový Devín. Hneď pri prvých opatreniach som si uvedomil, že korona nie je len epizóda v živote, ale trvalá zmena, ktorá sa dotkne celého sveta. V polovici marca som napísal na facebook: „Rovnako ako po páde dvojčiek 9.11., svet po covid-19 už nikdy nebude taký, ako predtým.“ Život prešiel na sieť a tam ríbežľák a spoločenské podujatia nemajú miesto. Ale ani dovolenky, zájazdy, divadlo, koncerty a festivaly, ba ani obyčajné obeddy v reštauráciách, kedy človek na chvíľu preruší každodenný zhon a vyvetrá si hlavu. Namiesto aktuálnych fotografií z dovolení ľudia začali zverejňovať spomienky na minulé roky... Považujem za obrovské šťastie pre nás všetkých, že internetové technológie sú dnes také zrelé, že prakticky ihneď umožnili presťahovanie mnohých aktivít do virtuálneho sveta. Z núdze boli objavené nové možnosti komunikácie, aj kultúrneho využitia. Ale nikdy nenahradia zážitok z koncertu alebo výletu, napríklad na Island. Nástroje na video komunikáciu musia z núdze nahradiť pracovné stretnutia a porady. Ale virtuálne stretnutia sú oveľa menej produktívne, chýba neverbálna komunikácia, ľudské pochopenie pri geste smútku alebo sklamaní, aj spontánne nadšenie a radosť. V osobnom živote sebelepšia technika nenahradí priame stretnutie blízkych ľudí, objatia, prítulenia vnúteniec, bezprostrednú radosť z ich šantenia. To mi v izolácii chýbalo a chýba najviac. **Augustín Mrázik**

Mám viac času byť doma a tvoriť

Práve v čase prvej vlny korony som si zločila členok a operovali mi ho 8. mája. Niekoľko týždňov som bola odkázaná na vozík a barle, čiže som bola zatvorená doma, nielen kvôli karanténe. A tak ma veľmi potešilo, keď mi jedného dňa prišla ponuka z redakcie Devínčana, či sa môžu prísť k nám pozrieť do ateliéru a či by sme pootvorili dvere do nášho pracovného i súkromného života so Štěpánom. Bola to príjemná návšteva a výsledkom článok v minulom čísle Devínčana. Tiež sa ohlásila RTVS a urobila o nás oboch medailón do relácie Kultúra 2020. Zdalo by sa, že korona náš život zabrzдила, ale nie je to tak. Mám viac času byť doma a robiť (aj keď výstavy sú obmedzené), viac a chutne variť (čo je vidieť na nás oboch). Ale chýba mi

stretávanie sa s rodinou a s priateľmi a tiež cestovanie. Ale aj domáce prostredie má čo ponúknuť. Krásnym zážitkom tohto leta bol výlet po Dunaji, ktorý pre nás zorganizovali Eva a Vlado Kováčovci. Vzali nás na plavbu dole riekou a my sme si to neskutočne užívali. Pohľady na krajinu a brehy Dunaja z vody vyzerajú úplne inak. Vlnenie vody, svetlo, naplaveniny na brehu a vôbec, spojenie vody s okolitou prírodou sú úžasne inšpiratívne. Tento výlet mi poskytol plný skicár motívov, z ktorých momentálne čerpám a tvorím. **Zora Pálová**

Vypekám

Mňa, bohužiaľ, nariadenia súvisiace s bojom proti pandémie pripravili o prácu. Pred rokom by nikto z nás neveril, že sa na dlhú dobu zavrá divadlá a koncertné sály. Som však vďačná za čas, ktorý som mohla venovať svojej rodine, záhrade, zanedbávaným koníčkam, zdraviu. Vypekám chleby, štrúdle a pagáče pre priateľov, chodím viac do prírody a to mi pomáha udržať sa v psychickej pohode počas čakania na lepšie časy pre kultúru a ľudí, ktorí v nej pracujú.

Marta Potančoková

Zamiloval som sa do miesta, kde žijem

Kríza korona priniesla výzvy v mnohých oblastiach. V politike, spoločenskom správaní, rodinných vzťahoch a tiež vo všetkých možných obchodných oblastiach. Samozrejme, celkové vnímanie tejto krízy je a musí byť negatívne, ale na druhej strane tie problémy, ktoré so sebou priniesla, vytvorili výzvy, ktoré, keď sa podarí vyriešiť, na ich konci zostane dobrý pocit. Jedným z pozitív je, že sme strávili doma, alebo v okolí nášho domu toľko času, ako nikdy predtým. Umožnilo nám to ešte viac sa zamilovať do miesta, kde žijeme a najmä popremýšľať,

ako pri takomto detailnom poznaní toto miesto ešte viac vylepšiť. Takže z môjho pohľadu konštatujem, že kríza mi priniesla veľké množstvo myšlienok, ktoré, verím, že s angažovanými obyvateľmi našej mestskej časti, v spolupráci s orgánmi mesta a záujmovými organizáciami privedieme k životu. Samozrejme, keďže ide o záležitosti našej lokálnej komunity, všetky tieto myšlienky musia prejsť dôkladnou diskusiou. To však vôbec nevedí, lebo si myslím, že tá diskusia bude rovnako zaujímavá ako dosiahnutie samotných cieľov. Tieto myšlienky sú spojené najmä s posilnením bezpečnosti, službami obyvateľom, prepojením miestnych ľudí s prírodou a nastavením rozumného balansu užitia si nádherného devínskeho priestoru ako pre Devínčanov, tak aj pre návštevníkov Devína. **Patrik Tkáč**

Živím v sebe pokoj a nádej

Každá generácia má svoje výzvy. Tá naša si myslela, že sme si to odbili Nežnou revolúciou v roku 1989, ale prišiel marec 2020 a všetko bolo inak. Všade obrovský chaos – na hraniciach, aj v rodinách. Deti boli zrazu doma, počítače nestačili pre všetkých členov rodiny, každý potreboval komunikovať so svetom, ale – z domu. Všetko, čo sme doteraz zažívali – cestovanie, komunita priateľov v Devíne, úžasné akcie v Pivničke a workoutové ihrisko, z ktorého sa naše decká šialene tešili – všetko sme odložili a začali žiť „iný svet“. Blížila sa Vianoce a my sme si mysleli, že slovo korona už padne do zabudnutia. Nestalo sa tak. Napriek všetkým smútkom, strachom a pochybnostiam sa snažíme živiť v sebe nádej, pokoj a znovu nádej. Malé stretnutia s priateľmi si vážime ako nikdy predtým. Naše záhradky v lete krásne kvitli a sme im vďační za čas, ktorý sme v nich tento rok mohli stráviť. Verím, že tak, ako v rozprávkových knihách, z ktorých

sme čítali našim deťom, sa dokáže zlé obrátiť na dobré a budeme potrebovať už len ten čarovný prútik... **Soňa Kolenčíková**

Nikdy som sa necítil taký neistý

Prvú vlnu som zvládal ešte celkom pokojne a pokorne. Povedal som si, že ide možno o akúsi varovnú správu pre ľudstvo, ktorá nám odkazuje, že by sme mali asi trošičku spomaliť, lebo sme nasadli na príliš rýchly kolotoč. A aby sme neskončili ako civilizácie pred nami, ktoré zanikli kvôli tomu, lebo uverili, že sú pánmi vesmíru. Ale keď prišla vlna druhýkrát, zistil som, že ešte nikdy v živote som nebol taký neistý. Nepochybujem existenciu covidu-19, ani to, že dokáže byť pre niekoho nebezpečný, len nie som si celkom istý, či sme to uchopili správnym spôsobom. Či naozaj naša spoločnosť má byť tými opatreniami poznačená a chvíľami až manipulovaná. Nemyslím si, že s týmto vírusom treba bojovať ako s nepriateľom revolúcie. Lebo, zdá sa, že pri rúbaní tohto lesa zostáva obrovské množstvo triesok. Spoločnosť je natoľko polarizovaná, že ľudia sú nervózni a sú na seba zlí. Najzložitejšie však na tejto korona kríze je obdobie neistoty. Vôbec nevieme, ako to skončí. Rád by som povedal, že vidím nejaké svetlo na konci tunela, ale nie... Snáď jediné poučenie z toho vyplynulo, že sme boli donútení zamyslieť sa, spomaliť, len nie som si istý, či všetci správne pochopili, čo to spomalenie znamená. Na odpoveď, čo nám táto situácia mala priniesť, ešte čakám. **Martin Nikodým**

- ami, foto Matej Patka

DEVÍNSKE AKTIVITY

Aby nám včely neuleteli

Takto vzletne znie názov projektu, ktorý realizovalo OZ Náš Devín od jari do jesene tohto roka vďaka finančnej podpore Nadácie VÚB. Lebo včely tu už máme, ale aby nám neuleteli, musíme pre ne niečo urobiť. Projekt sa zameria na podporu včiel v našom devínskom chotári a na osvetu o ich chove najmä medzi najmladším obyvateľstvom – deťmi. O tomto milom a užitočnom projekte, ako aj o ďalších akciách, ktoré sa podarilo v tomto náročnom pandemickom roku zrealizovať, sa podelili aktivistky OZ Náš Devín Katarína Mihinová a Saša Riháková.

Aktivistom išlo predovšetkým o vytvorenie prírodného priestoru pre včely, kde by našli svoje kvety a stromy, dôležité pre ich včelí život. „Pôvodne sme chceli vytvoriť aj kvetinovú lúku, ale nenašli sme vhodný priestor, kde by sme ju vysiali. O to viac nás potešilo, že jedna z takýchto lúk sa už nachádza v parku v Záhradách Devín a že medonosné lúčne kvety rastú aj pri kaplnke na ulici K Zlatému rohu. Podarilo sa nám však aspoň v malej miere vysiať záhon v Devínskom sade.“

Založenie lúčnej záhrady nie je až také jednoduché, ako sa zdá. Vysievať sa musí do pripravenej zeme, nie do už existujúceho trávnik, a práve to aktivistov od tejto myšlienky odradilo. Nebolo v ich silách upraviť toľko pôdy tak, aby vznikla lúka. Radili sa s odborníkom z miestneho úradu aj s profesionálnymi záhradkármi a nakoniec sa rozhodli pre výsadbu medonosných trvaliek a stromov. „Vytipovali sme si úseky, kde by bola vhodná kvetinová výsadba a zámerne sme volili také kvety, aby boli určené hlavne pre včely a kvitli postupne od jari do jesene. Čiastočne sme zrevitalizovali úsek pred Devínskym sadom a založili skalku pri vjazde do Záhrad Devín. V Devínskom sade sme zasadili aj cibulky, ktoré rozkvitnú začiatkom jari a včielky si ich nájdu. Najviac nás teší, že sa nám podarilo zakúpiť a vysadiť niekoľko stromov. Ako sme sa dozvedeli od odborníkov, práve stromy ocenia včely (aj iný hmyz) o mnoho viac ako kvety. V Devínskom sade sa neujali jedlé gaštany a orechy už pomaly starnú a chradnú, preto sme tam vysadili viac stromov, okrem iných aj dva jedlé gaštany, orech a čerešňu, aby sad predsa len zostal sadom. V areáli Záhrady Devín zase tri borovice, ktoré sa vďaka dažďovému letu celkom pekne chytli.“

Dobrou správou je, že napriek nepriaznivej situácii s pandemiou sa vždy našlo zopár dobrovoľníkov, ktorí pomohli pri sadení stromov v sade, aj pri zakladaní skalky a kopaní jám pre borovice v Záhradách Devín.

Druhou stránkou projektu bola osvetu. Do miestnej knižnice pribudlo niekoľko titulov kníh pre deti, mládež i dospelých. Príbehy o tom, aký by bol život bez včiel. „Pre detských čitateľov by som odporučila knižku Kde sú včely a pre dospelých Príbeh včiel. A kto zvažuje založenie včelína, môže si požičať knižku pre začínajúcich včelárov. Na konci školského roka sme v Devínskom sade zorganizovali podujatie o včelách, kde si deti mohli pozrieť divadelné predstavenie Medová rozprávka a vyrobiť napríklad alebo domček pre včely či hmyz.“

A na jeseň ešte iniciátori včelieho projektu stihli pred zatvorením Pivnice besedu s včelárom Dedinským spojenú s ochutnávkou rôznych druhov medu a workshop na výrobu medobalov – ekologických obalov z včelieho vosku. „Na tomto projekte sme spolupracovali aj s miestnou školou. Pre žiakov a žiačky sme vytvorili online únikovú hru zameranú na vedomosti o včelách, ktorú si môžu zahrať na hodinách prírodovedy alebo etiky. Kto správne vyrieši otázky a otvorí „truhlicu s pokladom“, si bude môcť vyrobiť sviečku z včelích medzistienok. V rámci tohto projektu sme toho stihli celkom dosť.“

Bosé nohy v Devíne

„OZ Náš Devín sa stará o priestranstvo Devínsky sad. Pravidelne na jar a na jeseň organizujeme brigády a tento rok nám pribudla aj povinnosť sad dezinfikovať, aby sa mohol užívať aj počas leta. Vďaka projektu Bosé nohy v Devíne, ktorý finančne podporila Nadácia mesta Bratislavy v rámci grantového programu Komunity, sme mohli v Devínskom sade opäť niečo nové vytvoriť. V zadnej časti sadu je bosonohý senzorkový chodník z prírodných materiálov a prírodnín. Deti aj dospelí si môžu na boso vyskúšať chôdzu po rôznych kameňoch, kôre, šiškách... Kúpili sme aj drevené prvky (kladky), z ktorých sa dajú vytvoriť balančné kladiny a cesty. Vďaka súkromnému daru sme mohli položiť nový trávnatý koberec na tunel, ktorý sa snaží cez zimu ujsme a na jar bude slúžiť svojmu účelu. V rámci projektu o zdravej chôdzi sme realizovali aj online workshop s Marcelou Kramplovou z Bublifit a pre tých, čo si chcú doplniť informácie o chôdzi naboso, sme zakúpili zopár kníh, ktoré budú k dispozícii

v devínskej knižnici. Ak všetko dobre pôjde, po jarnej brigáde, kde vyskúšame aj novú kosačku zakúpenú z tohto grantu, pripravíme pre deti a rodičov podujatie, aké sme tu ešte nemali – bosonohú olympiádu.“

Šport pre každého

„Tento rok sa OZ Náš Devín tešilo z celkom vysokej úspešnosti v schvaľovaní projektov, no museli sme ich kvôli pandemickej situácii upravovať. Tak to bolo aj s projektom Šport pre každého. Podarilo sa však zrealizovať dva krúžky – work outy pre dve skupiny dievčat a chlapcov. Krúžky viedol Lukáš Ondrej z Work out Academy z Devínskej Novej Vsi. Dievčatá a chlapci vo veku 5-10 rokov cvičili v malých skupinkách v Devínskom sade, hrali sa rôzne pohybové hry, rozvíjali svoju silu a obratnosť. Na športovisku pribudol box na lopty, takže keď pôjdete okolo a budete mať chuť si zahrať futbal alebo basketbal, môžete si loptu požičať. K dispozícii sú v detskej aj v klasickej veľkosti. Ďalšie športové náradie a pomôcky na športové hry sme zakúpili priamo pre školu. Tieto sa budú využívať v školskom klube a časom aj na hodinách telesnej výchovy. A aby si bolo kde na športovisku oddýchnuť, pribudnú tam aj dve lavičky. Za podporu športových aktivít a možnosť nákupu pomôcok pre šport vďaka grantovému programu Hlavného mesta SR Bratislavy zameraného na šport a vzdelávanie.“

Tekvice predsa boli!

„Tento rok sme to nevzdali a tekvice sme vyrezávali každý doma, prepojení v online priestore. OZ Náš Devín v spolupráci s MÚ Devín sa postarali o nákup tekvic, počasie nám prišlo a my sme si mohli vychutnať jesenné popoludnie s deťmi pri výrobe vydarených tekvicových hláv. Každá z tekvičiek bola unikát a víťazom bol každý, kto sa zúčastnil.“

foto archiv
OZ Náš Devín

MOZOG – SLUŽOBNÍK NA CELÝ ŽIVOT

AKO MŮŽEME ZLEPŠOVAŤ POZORNOSŤ

Vypla som žehličku? Vypol som svetlá na aute?, pýtate sa sami seba a nevíete si spomenúť. Ľudia sa často sťažujú na pamäť a zabúdanie. Nie vždy však ide o problém so zapamätaním, oveľa častejšie môže byť na vine naša pozornosť, respektíve nepozornosť. Na to, aby sme si niečo zapamätali, musia byť v strehu naše zmysly a musíme mať záujem uchovať si danú vec v pamäti. Neexistuje jednoznačne dobrá a zlá pozornosť. Každý z nás môže mať pozornosť inak zameranú, čo prináša výhody aj nevýhody. Niektorí venujú pozornosť každému detailu, niektorí si všímajú iba to, čo ho zaujíma, niektorí sa zameria viac na celok, no nevšímajú si drobnosť (napríklad nový účes). Je prirodzené, že sa každý z nás trochu líši. Čo teda robiť, aby sme v dôsledku nepozornosti menej zabúdali?

Čo zlepšuje našu pozornosť?

- Záujem a zvedavosť o svet okolo seba – lenivosť je zabijakom pozornosti.
- Dobrá nálada – ostať čulý a dobre naladený nielenže nabudí našu pozornosť, ale zameria ju na pozitívne veci v našom živote.
- Motivácia – chuť byť pozorný a všímavý.
- Pokoj a rozvaha, nenechať sa vyrušiť podnetmi z okolia.
- Odolať rozptýleniu – ak idete vypísať šek, vypnite televízor a sústreďte sa. Nerobte viac vecí naraz.
- Vedomá pozornosť – naučme sa niektoré veci robiť vedome. Náhlite sa domov, lebo sa bojíte, či ste zamkli? Naučte sa pri automatickej činnosti akou je napríklad zamykanie, si vedome povedať: „Áno, zamykám.“
- Križovky – osemsmerné dobre pocvičia pozornosť.

Nezabúdajte, že aktívny životný štýl pomáha nášmu mozgu – nielen pamäti, ale aj pozornosti. A pomôcť mu môžu aj nasledovné cvičenia.

Cvičenie 1: V nasledujúcom riadku podčiarknite všetky mená a spočítajte ich:

KLPLJÁNFTHRMIROSLAVKAETHORALAC
OKJSGUAONDSPDM”JSPD)MARÍNAJKOČN

Cvičenie 2: Porovnajte riadky a nájdite, koľkokrát sa líšia:

253698426979155682BB7
263998426979155682BP7

Cvičenie 3: Zakrúžkujte a spočítajte všetky písmená „z“ a „Z“ v tomto článku (po cvičeniach) a spočítajte si.

Autorka Miroslava Žilinská je psychologička.

Devínska Kobyla a Psie skaly TIP NA VÝLET

Okolie Devína a Devínskej Kobyly je vyhľadávanou destináciou na turistiku, no podľa nášho prieskumu, o niektorých jej očarujúcich a skrytých zákutiach nevedia ani samotní Devínčania. Spoznajme ich teda aj vďaka Jozefovi Pálešovi, ktorý často podniká výlety po okolitých kopcoch.

Dakedy dávno (je to už dosť dávno), som si po skončení vysokej školy a návrate z vojny začal zarábať na živobytie v Bratislave. Týždeň bol pracovný, robili sme do večera, ale sobota a nedeľa sa niesla v duchu výletov a výprav do prírody tak, ako za čias študentských. Okrem vodáckych akcií sme vyrážali aj do hôr. No hory, podľa môjho vtedajšieho presvedčenia, sa začínali minimálne výškou 1000 a viac metrov nad morom. Okolie Bratislavy, Malé Karpaty, som vytrvalo ignoroval („...to také len lesy:-)“) a tento stav trval chvíľu aj po tom, keď sme sa rodinou presťahovali do Dúbravky – do tieňa Devínskej Kobyly.

Z Dúbravky do Devína

Maďarský názov Dúbravky Hidegkút a nemecký Kaltenbrunn vychádzali zo skutočnosti, že ide o klimaticky najchladnejšie miesto v Bratislave. Postupne sme si na ňu, predovšetkým s jej dominantou, Devínskou Kobylou, začali zvykať. Bolo tam sviežo, veterno, sneh aj vtedy, keď v meste o ňom nechýrovali a z okien výhľad na Záhorskú nížinu. Západy slnka a farby oblohy boli úžasné a zistili sme, že z kopca nad nami ešte úžasnejšie. No a pri príprave obeda či večere na ohni s našimi deckami pobehujúcimi naokolo a pri pohľade na lesknúce sa meandre Moravy a Dunaja v lužných lesoch nám zrazu tá nadmorská výška až tak veľmi nechýbala. Čoraz viac som sa s blížiacim sa víkendom tešil na poznávacie výlety len „toľ, celkom za domom“, smerom do kopca. Moji kamaráti občas s mojimi nápadi na víkend ako napr. vyšľapať v zime na pásoch smerom na vrchol Kobyly a ťahať za sebou na lane niektoré zo svojich detí na lyžiach, krútili nechápavo hlavami. Hovorili niečo o „degradácii skialpinizmu“, no ja som sa nedal odradiť. A možno aj kvôli tomuto kopcu, ale aj Dunaju, ktorý pri tom musel byť, som sa stal „patriotickým Bratislavčanom“ a už bez hanby som vymenil ŠPZ z PD na BA na aute, ktoré na konci týždňa čoraz častejšie stávalo opustené pred domom.

Objavovanie Kobyly

Časom sme sa presťahovali do Devína a musím povedať, že tento kopec mám naozaj už dôsledne obehnutý. No aj po rokoch tu viem objaviť stále niečo nové. Lebo nielen miesta, ale aj zmeny počasia dokážu vyčariť nečakané scenérie a pohľady.

Keď som dostal ponuku navrhnuť prechádzku po Kobyle do nášho časopisu Devínčan, bolo mi jasné, že zážitky s Devínskou Kobylou sa nedajú obsiahnuť len v pár riadkoch. Turistické mapy existujú, navigácie v mobiloch tiež, ale žena mi poradila (...ako vždy), že by som mal niečo napísať ešte z nášho dúbravského obdobia. Zamyslel som sa (...ako vždy). Čo tak nejaké skalné útvary ako Psie skaly? Skaly sú osadené na severnom svahu Kobyly v bukovom lese, takže pri pohľade na kopec ich nevidíte. Pozostávajú z blokov kremenca s prasklinami a drobnými pseudojaskyňami a ich vek je cca 245 miliónov rokov. Vraj pochádzajú zo skamenených pláží pravekých morí z čias spodného triasu. Nad nimi sa nachádza trávnatá plošina so strminou, kde si môžete vyskúšať aj skalolezenie. Severovýchodná poloha poskytuje v lete príjemný chládk, na jar tam rozvoníava medvedí cesnak. Nechýba ohnisko a ani naturálne zbité stoly a lavice. V minulosti to tam obýval totiž starý tramp s prezývkou Žaba (hrával na gitare a jeho obľúbená pesnička mala refrén, pri ktorom kvákal ako skokan hnedý...). Upravoval terénne plošiny na táborenie, chcel tam zriadiť 2. potlachové miesto na Kobyle a cez víkend vždy udržiaval oheň. Žaba robil fúkača skla a aj býval v Technickom skle, ale po ukončení výroby sa premiestnil niekde do lužných lesov Petržalky. Terénne úpravy po ňom však zostali.

A ako nájdete Psie skaly?

Odporúčam trasu z Devína cez vrchol Devínskej Kobyly. Trasovanie na vrchol je značené červenou. Keď prídete hore na rázcestie – sú tam základy bývalej chaty Nemeckého turistického spolku, prístrešok a začiatok zelenej. Odpojte sa od značky hore kopcom, potom pri plote vojenského areálu doľava a po jeho obvode stále dolu. Neodbočíte na asfaltku pri konci plota, ale pokračujete chodníkom dole lesom – dovedie vás na výraznú lesnú cestu s červenou značkou. Tú prekrížujete strmo dolu kopcom po nevýraznej lesnej ceste – pripravte sa na blatistý terén, aj sa to tam volá Pod Malou studničkou. A keď narazíte znovu na udržiavanú lesnú cestu, po nej sa dáte dolu doľava a v pravotočivej zákrute sa napravo objaví Psie skaly.

Cestou naspäť pokračujte ešte kúsok dole a narazíte na cyklotrasu okolo Devínskej Kobyly, ktorá vás po odbočení doľava už privedie do Devína, len z nej musíte odbočiť až nad Devínom zvonu na červenú. Keby ste si chceli užiť viac výhľadov, cestou tam navštívte novú vyhliadkovú vežu a cestou naspäť, keď cyklochodník opustí zelenú značku, pustite sa neznačeným chodníkom doprava, kúsok dole na lúku, na zelenou značený náučný chodník. Skúste tam počkať na západ slnka – stojí to zato. Bežne vidno odtiaľ aj Schneeberg a nevedí, keď pôjdete naspäť aj po zotmení, značka vás do Devína spoľahlivo dovedie. No, nečakajte, že ide len o nejakú rekreačnú vychádzku. Prejdete pešo 10 km a nastúpate 650 výškových metrov. Ale – skúste...

text a foto Jozef Páleš

DEVÍNSKE VIANOČNÉ DOBROTÝ

Iste, Vianoce sú určite o stromčeku, o darčekom, o stretnutiach s rodinou a priateľmi, ale, priznajme si, že aj o štedrom stole plnom vybraných pochúťok, na ktoré sa celý rok tešíme. A tu je malá ukážka toho, čo nesmie chýbať na sviatočnej tabuli devínskych gazdiniek.

Medové perníčky – najlepšie na svete (Soňa Kolenčíková)

500 g pšeničnej hrubej múky alebo polohrubej múky, 1 a ½ čl sódy bikarbóny, 3 vajcia (2 do cesta, 1 na potretie), 350 g medu, 80 g zaváraných mandarínok, 80 g citrónátu (posekať nadrobno), 1 pl oleja, 3 pl vody, orechy alebo mandle na ozdobenie, 1 balíček perníkového korenia

Zmiešame múku so sódou bikarbónou a perníkovým korením. Vyšľaháme 2 vajcia s medom (asi 3 minúty) na hustú penu. Z múky, jemne nakrájaných mandarínok, citrónátu, oleja, vody a vaječno-medovej zmesi vymiesime jemné cesto a necháme ho v chlade minimálne 1 hodinu odpočívať (najlepšie 24 hodín). Na pomúčenej doske vyvalkáme cesto na hrúbku ½ cm a formičkami vykrajujeme rôzne perníčky. Tie poukladáme na plech s papierom na pečenie, potrieme vajíčkom a ozdobíme orechmi. Pečieme pri 180 stupňoch do zlatista a dávame pozor, aby sa nespálili. Perníčky skladujeme v uzavieracích nádobách – takto vydržia v chlade aj dva týždne a zostanú stále mäkké.

Parfait Paštéta z kuracích pečienok a brusnicovým lekvárom (Soňa Kolenčíková)

1 kg kuracích (alebo kačacích pečienok), olivový olej, 1 červená cibuľa (šalotka) nakrájaná na jemno, 2 strúčiky cesnaku nakrájaných na jemno, lístky z niekoľkých vetvičiek čerstvého tymianu, 2 poháriky brandy (jeden do jedla, druhý na zdravie kuchárky :-), 250 g mäkkého masla, 125 g chladného masla, brusnicový lekvár s kúskami brusníc, soľ, čierne korenie

Pečienky opláchneme, rozdelíme na menšie časti a zbavíme žiliek. Na panvici zohrejeme troška olivového oleja a zvolna na ňom opekáme niekoľko minút cibuľu a cesnak. Keď cibuľa zosklovatí, pridáme pečienky a lístky tymianu. Pečienku opekáme, kým nebude prepečená, ale v strede by mala zostať ružová. Upečené pečienky prelejeme pohárikom brandy. Môžeme brandy aj zapáliť a keď sa alkohol odparí, stiahneme panvicu z ohňa a zmes necháme vychladnúť. Keď sú pečienky vlažné, rozmixujeme ich do hladka. Pridáme zmäknuté maslo a znova mixujeme. Zmes podľa chuti osolíme, okoreníme, rozdelíme buď do menších misiek alebo do väčšej misy a uložíme do chladničky. Chladné maslo vložíme do hrnca a necháme rozpustiť. Na hladine sa bude vytvárať pena z mliečnej bielkoviny. Vtedy hrniec stiahneme z ohňa a lyžicou opatrne odstránime penu. Postup opakujeme dovtedy, kým sa nevyzráža všetka bielkovina. Potom maslo odstavíme a necháme usadiť. Paštétu vyberieme z chladničky, ozdobíme brusnicovým lekvárom a prelejeme rozpusteným maslom. Niekoľko hodín ju necháme stuhnúť v chladničke. Podávame s rôznymi druhmi chleba. Odporúčam, nie nadarmo má tento božský pokrm názov parfait (výborný)!

Cookies (sestry Zuzka a Ludka)

1½ pohára hladkej múky, 1 čl prášku do pečiva, 250 g masla, ¾ pohára hnedého cukru, ¾ pohára křišťálového cukru, 2 vajcia, 1½ pohára ovsených vločiek, 1 pohár rôznych nasekaných orechov, 100 g nasekaných čokolád

Všetko spolu vymiešame. Vymodelujeme kopčeky a kladieme ich v dostatočnej vzdialenosti na plech vyložený papierom na pečenie. Pečieme v rúre na 150 – 170 stupňov 8 až 10 minút.

Krémové guľky starej mamy (Magda Maruščáková)

4 vajcia, 200 g práškového cukru, 4 pl kakaa, 100 g masla, 140 g mletých orechov + mleté orechy na obalovanie

Celé vajcia, cukor a kakao šľaháme nad parou cca 20 minút. Pozor, voda v hrnci sa nesmie dotýkať misy, v ktorej šľaháme vajíčka, inak by sa mohli zraziť. Keď zmes zhutne, necháme ju za občasného premiešania vychladnúť. Potom pridáme zmäknuté maslo a mleté orechy. Z hotovej zmesi tvarujeme úhľadné malé guľičky, obalujeme ich v mletých orechoch a ukladáme do košíčkov.

Pripravenú hmotu skladujeme vo vzduchotesnej nádobe v chladničke a guľičiek si pripravíme vždy len toľko, koľko potrebujeme.

Liaty perník s kandizovaným ovocím (Soňa Kolenčíková)

350 g polohrubej múky, 1 kypriaci prášok do perníka, 200 g hnedého cukru, 2 pl preosiateho kakaa, citrónová kôra z ½ bio citróna, 1 čl mletej škorice, perníkové korenie, 330 ml teplého mlieka, 6 pl oleja, 1 vajíčko, 50 g nahrubo nasekaných vlašských orechov, 2 pl kokosovej múčky, 4 pl nasekaného kandizovaného ovocia, na ozdobu mliečna a biela čokoládová poleva, polovice vlašských orechov

Múku preosejeme s práškom do perníka. Pridáme cukor, kakao, citrónovú kôru, škoricu, perníkové korenie a premiešame. Postupne prilievame teplé mlieko a olej. Potom zašľaháme vajce. Nakoniec prispeme orechy, kokosovú múčku a kandizované ovocie. Guľatú formu, alebo niekoľko menších hviezdíčkových formičiek vymažeme tukom a vysypeme múkou. Cesto vlejeme a uhladíme. Pečieme na 175 stupňoch 45 minút alebo do upečenia. Vychladnutý perník prelejeme najprv mliečnou a potom bielou čokoládovou polevou a nakoniec dozdobíme vlašskými orechmi a kandizovanými čerešňami.

A na záver čerešnička na torte:

Plnené datle našej devínskej holandskej kamarátky Margreet van Rosmalen

Mäkké datle po dĺžke prekrájame a naplníme pomazánkovým maslom (napr. Philadelphia) a prikryjeme polovicou pekanového orecha. Výborné ako jednoduhka na Silvestra.

pripravila Soňa Kolenčíková,
foto archív S.K.